

HAJDÚ-BIHAR VÁRMEGYEI KORMÁNYHIVATAL

NÉPEGÉSZSÉGÜGYI FŐOSZTÁLY

Tájékoztató

***Hajdú-Bihar vármegye lakosságának egészségi állapotáról, az
egészségromlást előidéző okokról, a szükséges tennivalókról 2022.
év adatai alapján***

***Debrecen
2023. 06. 22.***

TARTALOM

TARTALOM	2
VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	5
BEVEZETÉS	6
A VÁRMEGYE FŐBB JELLEMVONÁSAI	7
<i>A VÁRMEGYE NÉHÁNY GAZDASÁGI MUTATÓJA</i>	7
<i>A VÁRMEGYE DEMOGRÁFIAI MUTATÓI</i>	10
A VÁRMEGYE EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSI RENDSZERE	16
<i>HÁZIORVOSI ELLÁTÁS</i>	16
<i>KÖZFINANSZÍROZOTT FOGÁSZATI ALAPELLÁTÁS</i>	17
<i>ÜGYELETEK</i>	17
<i>BENTLAKÁSOS SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK</i>	17
<i>OTTHONI SZAKÁPOLÁS, OTTHONI HOSPICE</i>	17
<i>VÉDŐNŐI ELLÁTÁS</i>	18
<i>CSALÁDVÉDELMI SZOLGÁLAT (CSVSZ)</i>	18
<i>KÖZFINANSZÍROZOTT JÁRÓBETEG-ELLÁTÁS</i>	19
<i>FEKVŐBETEGELLÁTÓ RENDSZER FEJLESZTÉSEI</i>	20
<i>EGÉSZSÉGÜGYI KAPACITÁSOK ÖSSZEHALONLÍTÓ ELEMZÉSE</i>	21
<i>JÁRÓ- ÉS FEKVŐBETEGELLÁTÓ EGYSÉGEK ÁPOLÁSI ELLENŐRZÉSEI</i>	23
EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS	25
<i>SZERVEZETT, CÉLZOTT LAKOSSÁGI SZŰRŐVIZSGÁLATOK</i>	25
<i>Emlőszűrés</i>	25
<i>Méhnyakrákszűrés</i>	26
<i>Vastagbél daganat szűrése</i>	26
<i>EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG</i>	26
FERTŐZŐBETEGSÉGEK	28
<i>HÁJDÚ-BIHAR VÁRMEGYE JÁRVÁNYÜGYI HELYZETE</i>	28
<i>ELRENDELTE LÁTOGATÁSI TILALMAK</i>	30
<i>VÉDŐOLTÁSOK</i>	31

<i>Életkorhoz kötött kötelező védőoltások</i>	31
<i>Humán papilloma vírus ellenes oltás</i>	33
<i>Hepatítisz B szűrővizsgálatok</i>	33
<i>Influenza elleni védőoltás</i>	34
<i>A VESZETTSÉGGEL KAPCSOLATOS ADATOK</i>	35
<i>FEJTETVESSÉG</i>	36
<i>NEMZETKÖZIOLTÓHELY, VALAMINT HIV, AIDS TANÁCSADÓ MŰKÖDÉSE</i>	36
COVID-19 PANDÉMIA	37
<i>ESETSZÁMOK</i>	37
<i>COVID-19 MIATTI KÓRHÁZI KEZELÉSEK</i>	38
<i>COVID-19 MEGBETEGEDÉSEKHEZ KAPCSOLÓDÓ JÁRVÁNYÜGYI INTÉZKEDÉSEK</i>	39
<i>Közösségi COVID-19 JÁRVÁNYOK</i>	39
<i>COVID-19 ELLENI OLTÁSOK SZERVEZÉSE</i>	40
A LAKOSSÁGOT ÉRINTŐ KÖRNYEZETI TÉNYEZŐK	41
<i>Ivóvízbiztonság</i>	41
<i>Az ivóvízellátás mennyiségi szempontjai</i>	41
<i>A lakosság egészséges ivóvízzel történő ellátása</i>	41
<i>A szolgáltatott ivóvíz minősége</i>	42
<i>Ivóvízminőség-javító beruházások</i>	42
<i>Átmeneti ivóvízellátás</i>	42
<i>Ivóvíz eredetű megbetegedések</i>	43
<i>MEDENCÉS FÜRDŐK</i>	43
<i>TERMÉSZETES FÜRDŐVÍZ</i>	43
<i>KÖZÉTKEZTETÉS</i>	43
<i>ÉLELMISZER BIZTONSÁG</i>	44
<i>BIOLÓGIAI EREDETŰ LÉGKÖRI ALLERGÉNEK</i>	45
<i>A Klímaváltozás egészségi hatásai</i>	47
SUGÁRBIZTONSÁG	49
<i>SUGÁREGÉSZSÉGÜGYI KÖRNYEZET MONITOROZÁS</i>	49
<i>RÉSZVÉTEL A NEMZETI RADON PROGRAMBAN</i>	50
<i>IVÓVÍZ EREDETŰ SUGÁRTERHELÉS MONITOROZÁSA</i>	53

Hajdú-Bihar vármegyében, az ország többi vármegyéjéhez hasonlóan 2022. évben közegészségügyi szempontból két fő meghatározó esemény emelhető ki: a COVID-19 világjárvány lecsengése – mely nagyrészt a védőoltások általános elterjedésének köszönhető –, valamint az Ukrajna területén zajló háború okozta humanitárius menekültválság.

A COVID-19 járvány rámutatott, hogy a hazai egészségügyi rendszer átalakítása ahhoz, hogy megfeleljen a XXI. század kihívásainak, elengedhetetlen. A világjárvány időszakában az egészségügyi szektorban dolgozók bérrendezése megkezdődött, valamint megindult egy olyan átfogó szakmai egységesítés, mely vármegyei szintű koordinációt is igényel.

A 2022. év közegészségügyi összefoglalója bemutatja a vármegye gazdasági felzárkózásának jeleit, ezzel összefüggésben a kedvező demográfiai fejleményeket, majd ismerteti a vármegye egészségügyi ellátó rendszerét, külön kitérve a legfontosabb fejlesztésekre, amelyek 2022. évben megvalósultak.

A 2022. év egészségvédelmi tevékenységei, járványügyi adatai, beleértve a COVID-19 pandémiához kapcsolódó adatokat és a környezetegészségügyi, valamint sugárbiológiai adatokat is, az ismertető második felében találhatóak.

Összegzésképpen elmondható, hogy a 2022. év lehetőséget teremtett az egészségügyi rendszer pandémiás időszakot követő működésének, valamint a kormányzat által tervezett változások kiindulópontjának meghatározásához, melyek alapját jelentik az idei évben elindult egészségügyi rendszer átfogó átalakításának.

BEVEZETÉS

Az egészségügyi hatósági és igazgatási tevékenységről szóló 1991. évi XI. törvény 6. § (1) bekezdés k) pontja szerint az egészségügyi államigazgatási szerv a helyi önkormányzatokat rendszeresen, szükség esetén alkalmyszerűen tájékoztatja a lakosság egészségi állapotáról, az egészség romlását kiváltó vélelmezett okokról és a szükséges tennivalókról.

A jó egészség önmagában is jelentős egyéni és társadalmi érték, erőforrás, ezért a népegészségügyi szakterület tevékenységének célja az egészség megőrzésével és a betegségek megelőzésével javítani a lakosság általános egészségi állapotát, hiszen minden magyar állampolgárnak alapvető joga van ehhez.

A népegészségügyi jelentések a lakosság egészségi állapotáról tartalmaznak információkat az egészségügyi szakemberek és a döntéshozók számára. Jelen tájékoztató célja, hogy a – társadalmi, gazdasági folyamatokra befolyással bíró – döntéshozók megismerjék a Hajdú-Bihar vármegye (a továbbiakban: vármegye) lakosságának egészségi állapotát befolyásoló tényezőket. A 2022. évi beszámoló jelentős mértékben épít a 2021. év beszámolójára, az abban bemutatott általános betegségstatisztikák és halálozási statisztikák jelen beszámolóban nem kerülnek ismertetésre, mivel ezen mutatók változása csekély. Jelen beszámoló nagyobb arányban tartalmaz - a vármegye területén végzett közegészségügyi szempontból releváns – olyan adatgyűjtéseket, melyek a lakosság egészségi állapotára kihatással lehetnek. A népegészségügyi adatgyűjtések országos összehasonlításaiban a Nemzeti Népegészségügyi Központ (továbbiakban: NNK) adatösszesítéseire támaszkodtunk.

2022. év során közegészségügyi szempontból két fő meghatározó esemény emelhető ki: a COVID-19 világjárvány elmúlása és az Ukrajnából menekült személyek okozta humanitárius válság. A koronavírus okozta világjárvány befejeződése nagyrészt a védőoltások általános elterjedésével magyarázható. Az orosz-ukrán háború miatt kialakult menekültügyi válság 2022. február végén kezdődött, és jelentős terhet jelentett a menekültügyi ellátást megszervezőkre. A fent említett két kiemelt esemény közül az Ukrajnából menekülő személyek egészségügyi állapota 2022. évben a vármegye lakosságának egészségügyi állapotát döntően nem befolyásolta, ezért jelen beszámolóban az ezzel járó tevékenységek nem kerülnek részletezésre.

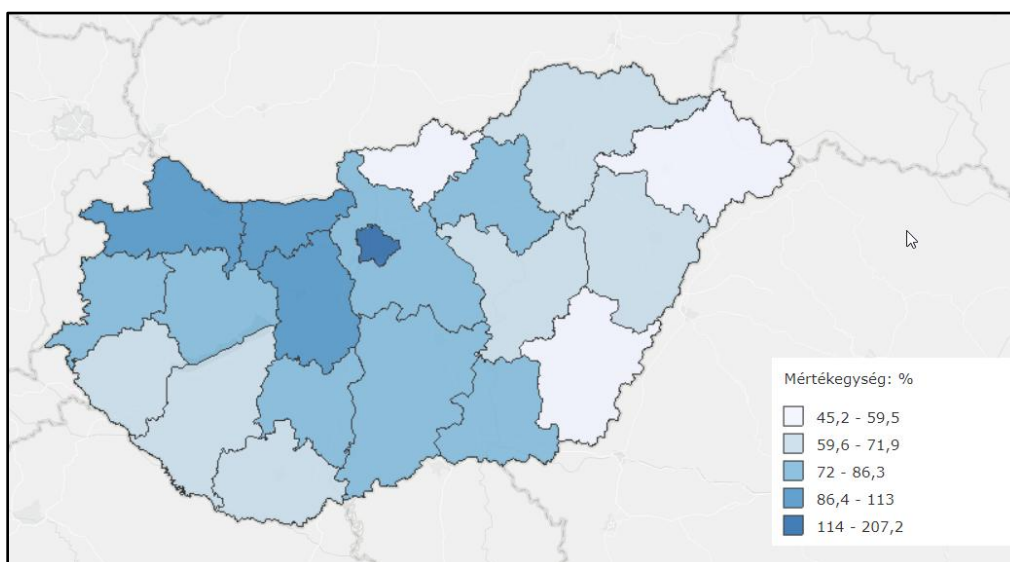
Jelen tájékoztató bemutatja a vármegye lakosságának egészsége szempontjából releváns gazdasági mutatókat, a főbb demográfiai változókat, a vármegye egészségügyi ellátórendszerének jellemzőit, azon releváns környezeti tényezőket, melyeknek egészségügyi vonatkozásai vannak, valamint az elmúlt év járványügyi kérdéseit.

A VÁRMEGYE FŐBB JELLEMVONÁSAI

A VÁRMEGYE NÉHÁNY GAZDASÁGI MUTATÓJA

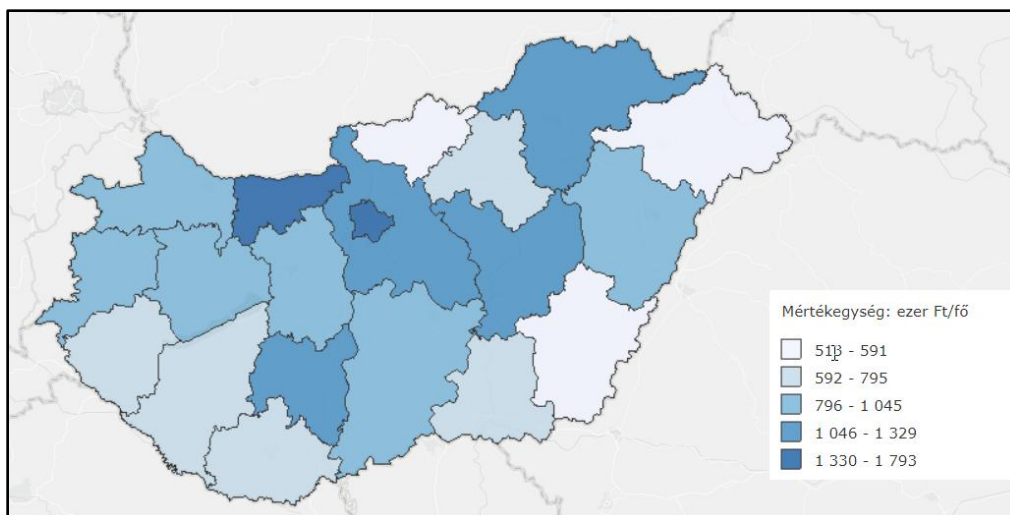
A vármegye gazdasági mutatóinak ismertetése a lakosság egészségi állapotáról szóló összefoglalóban indokolt, mivel számos tanulmány rámutatott arra, hogy az általános anyagi jólét növelheti az egészségtudatosságot, és képes javítani az egészségügyi rendszer szolgáltatásaihoz való hozzáférés hatékonyságát is. Azon területeken, ahol a gazdaság teljesítménye alacsonyabb, éppen ezért más jellegű egészségtudatossági és prevenciók tevékenységre van szükség.

A vármegyében 10 járás, ezeken belül 82 település található (a vármegyeszékhely Debrecen, valamint további 20 város és 61 község). A vármegye hozzájárulása a bruttó hazai össztermékhez (a továbbiakban: GDP) valamivel az országos átlag alatt alakul, az ötfokozatú százalékos bontásban relatíve alacsonynak mondható (60-70% közötti). A legfrissebb elérhető, a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) által szolgáltatott adatokat az 1. ábra mutatja be.

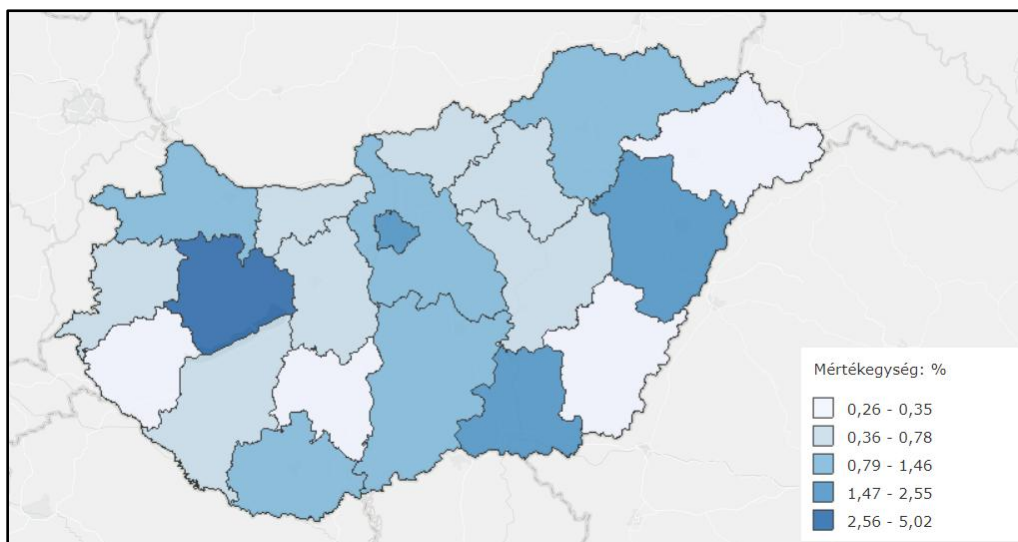
1. ábra. Egy főre jutó GDP az országos átlag százalékában (2020. évi KSH adatok). Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea/>

Bár a vármegye hozzájárulása az országos GDP-hez az országos átlagnál alacsonyabb, a vármegye gazdasága dinamikusan zárkózik fel az országos átlaghoz, amit jelez, hogy a lakosok számára vetített beruházási teljesítményérték eléri az országos átlagot, azaz közelíti az egy millió forint/fő értéket. A legfrissebb elérhető KSH adatokat a 2. ábra mutatja be.

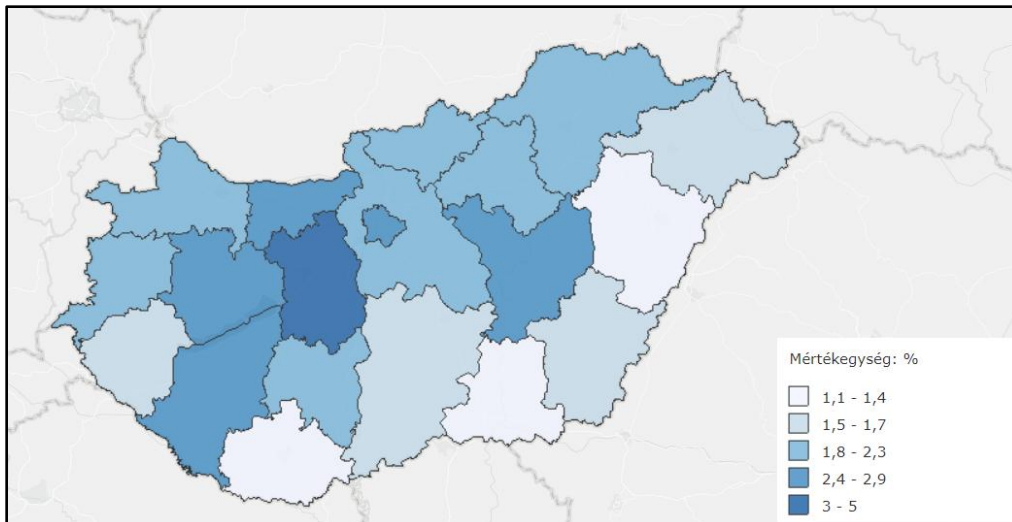
2. ábra. Beruházási teljesítményérték a lakosok számára vonatkoztatva. 2021. évi KSH adatok. Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea>

A vármegye gazdaságának dinamizmusát jelzi, hogy a GDP-hez viszonyított kutatás-fejlesztési (a továbbiakban: K+F) ráfordítás az országos átlagot eléri. Ez a mutató hasonló szinten van a Budapesten regisztrált adatokkal, és csak a Fejér vármegyei K+F ráfordítási arányok magasabbak. A legfrissebb elérhető KSH adatokat az 3. ábra mutatja be.

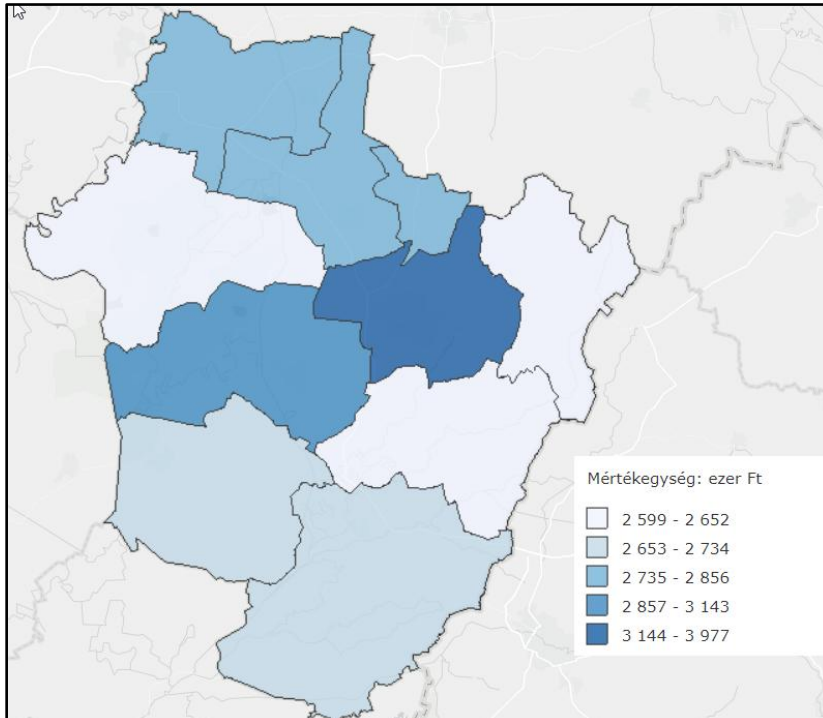
3. ábra K+F ráfordítás aránya a GDP-hez képest (2020. évi KSH adatok). Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea>

A vármegye gazdaságát - a rendelkezésre álló munkaerő és munkahelyek aránya szempontjából - vizsgálva megállapítható, hogy a munkaerőpiaci helyzet kiegyensúlyozott. A betöltetlen álláshelyek száma viszonylag alacsony, kevesebb mint 1,5%. A beruházások dinamizmusát ismerve ezen a téren előreláthatólag az üres álláshelyek száma növekedni fog. A legfrissebb elérhető KSH adatokat a 4. ábra mutatja be.

4. ábra. Üres álláshelyek aránya az összes álláshelyhez viszonyítva (2021. évi KSH adatok) Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea>

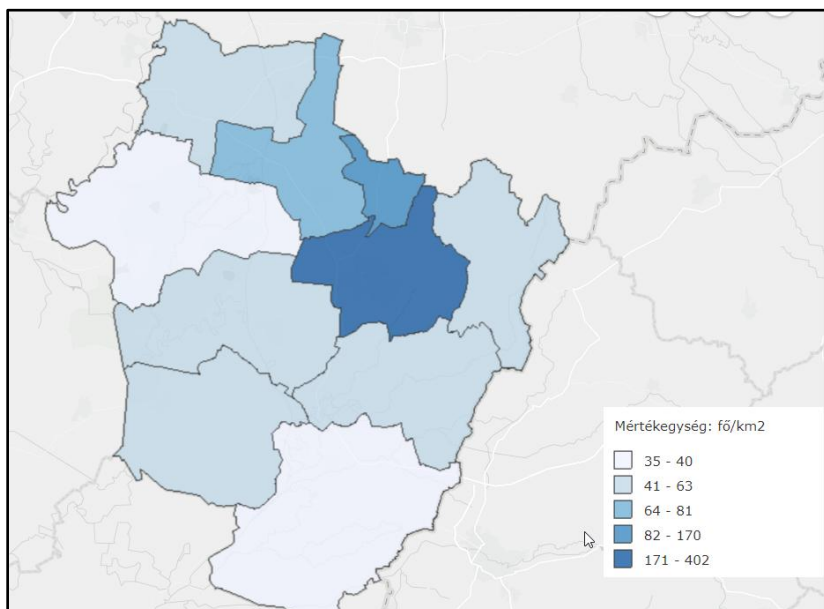
A vármegyén belüli járások gazdasági fejlettségi szintjei eltéréseket mutatnak, mely eltérések nyomon követhetők a személyi jövedelemadó alapját képező jövedelmekben is. E téren a legmagasabb jövedelmek a vármegyeszékhelyen találhatóak. A vármegyén belüli eltérések mértéke alacsonyabb az országosan tapasztalt mértéknél. A legfrissebb elérhető KSH adatokat az 5. ábra mutatja be.

5. ábra. Személyi jövedelem adóalapot képező jövedelem egy adófizetőre viszonyítva (2021. évi KSH adatok). Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea>

A VÁRMEGYE DEMOGRÁFIAI MUTATÓI

A vármegye népsűrűségére jellemző, hogy a járások között igen nagymértékű eltérések tapasztalhatóak, a legkisebb és legnagyobb népsűrűség között 10x szorzó is megfigyelhető. A legnagyobb népsűrűség a Debreceni járásban figyelhető meg, míg a legkisebb a Balmazújvárosi és a Berettyóújfalui járásokban. A legfrissebb elérhető, 2021. évi KSH adatokat a 6. ábra mutatja be.

6. ábra. A népsűrűségbeli eltérések a vármegye területén (2021. évi KSH adatok) Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea>

A demográfiai helyzet ismerete meghatározó a lakosság egészségi állapotának elemzése során. A vármegye népességszáma a KSH 2011. és 2022. évi népszámlálási adatai alapján az alábbi 1. számú táblázatban kerülnek bemutatásra. A 2011. és a 2022. évi népszámlálások alapján a lakosság száma a vármegyében 5%-kal csökkent, 2022-ben 519 035 fő volt. A vármegye lakosságának 80%-a, legfrissebb adatok szerint 416 256 fő, városokban lakik. Ez az arány nem változott az elmúlt 10 évben.

A népesség életkora a vármegyében, településtípusonként				
	Hajdú-Bihar vármegye			
	15 évesnél fiatalabb	15-64 éves	65 éves és idősebb	Summa
Településtípus részletes: Összes				
2011	84 745	378 501	83 475	546 721
2022	79 609	338 498	100 928	519 035
Településtípus részletes: Város(ok)				
2011	65 864	306 484	66 416	438 764
2022	61 566	272 485	82 205	416 256
Településtípus részletes: Község(ek)				
2011	18 881	72 017	17 059	107 957
2022	18 043	66 013	18 723	102 779

1. számú táblázat. KSH 2022. évi népszámlálási adatai alapján

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>

A 2011. és a 2022. évi népszámlálási adatok százalékos változásai a 2. számú táblázatban kerülnek bemutatásra. A legnagyobb arányban a városokban lakó 15-64 éves lakosság aránya csökkent, mely 2022. évben a 2011. évi számoknak csupán a 89%-át érte el. A városokra jellemző a legnagyobb növekedés a 65 éves és idősebb korú lakosság körében (24%-os növekedés).

A 15 évesnél fiatalabb lakosság aránya is inkább a városokban csökkent (7%-os csökkenés), míg a községekben a csökkenés aránya csak 4%-os volt. Ezen adatok alapján elmondható, hogy a városokban az idősödő lakosság aránya nagymértékben nőtt, míg a községekben a lakosság korösszetétele kiegyensúlyozottabb.

A népesség életkorának százalékos változása a vármegyében, településtípusonként				
	Hajdú-Bihar vármegye			
	15 évesnél fiatalabb	15–64 éves	65 éves és idősebb	Summa
Településtípus részletes: Összes				
2011	100%	100%	100%	100%
2022	94%	89%	121%	95%
Településtípus részletes: Város(ok)				
2011	100%	100%	100%	100%
2022	93%	89%	124%	95%
Településtípus részletes: Község(ek)				
2011	100%	100%	100%	100%
2022	96%	92%	110%	95%

2. számú táblázat. KSH 2022. évi népszámlálási adatai alapján

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>

A főbb demográfiai mutatók járási bontásban is fontos részletekkel szolgálnak. A járási szintű adatok a 3. számú táblázatban kerülnek bemutatásra. A Hajdúhadházi járás kivételével, ahol a lakosság szám 3%-kal, azaz 643 fővel növekedett, valamennyi járásban a lakosok száma csökkent. Arányaiban a legnagyobb csökkenés a Püspökladányi (10%, 4 116 fő) és a Berettyóújfalui járásokban (9%, 3 874 fő) következett be. A legnagyobb számszerű csökkenés a Debreceni Járásban történt, ahol a lakosok száma 10 951 fővel csökkent, ami 5%-os változásnak felel meg.

A lakosság korösszetételére jellemző, hogy valamennyi járásban nőtt az idősebb lakosok száma. A legtöbb járásban csökkent a 15 évesnél fiatalabb és a 15-64 éves lakosok száma, kivételt képeznek a Hajdúszoboszlói és Hajdúhadházi járások, ahol a 15 évesnél fiatalabb lakosok száma nőtt, a Hajdúszoboszlói járásban 33 fővel és a Hajdúhadházi járásban 92 fővel a két népszámlálás közötti időszakban.

A népesség száma, életkora járásoként				
		2011	2022	Százalékos változás
Balmazújvárosi járás	Summa	30 191	28 939	96%
	15 évesnél fiatalabb	4 977	4 708	95%
	15–64 éves	20 075	18 503	92%
	65 éves és idősebb	5 139	5 728	111%
Berettyóújfalui járás	Summa	44 995	41 121	91%
	15 évesnél fiatalabb	7 037	6 153	87%
	15–64 éves	30 286	26 328	87%
	65 éves és idősebb	7 672	8 640	113%
Debreceni járás	Summa	224 448	213 497	95%
	15 évesnél fiatalabb	30 959	29 278	95%
	15–64 éves	160 382	141 880	88%
	65 éves és idősebb	33 107	42 339	128%
Derecskei járás	Summa	41 701	40 677	98%
	15 évesnél fiatalabb	7 627	7 410	97%
	15–64 éves	27 915	26 112	94%
	65 éves és idősebb	6 159	7 155	116%
Hajdúböszörményi járás	Summa	40 568	37 851	93%
	15 évesnél fiatalabb	6 690	5 908	88%
	15–64 éves	27 780	24 547	88%
	65 éves és idősebb	6 098	7 396	121%
Hajdúhadházi járás	Summa	22 183	22 826	103%
	15 évesnél fiatalabb	4 659	4 751	102%
	15–64 éves	15 008	14 921	99%
	65 éves és idősebb	2 516	3 154	125%
Hajdúnánási járás	Summa	29 614	28 041	95%
	15 évesnél fiatalabb	4 573	4 421	97%
	15–64 éves	20 010	18 011	90%
	65 éves és idősebb	5 031	5 609	111%
Hajdúszoboszlói járás	Summa	43 061	41 884	97%
	15 évesnél fiatalabb	6 469	6 502	101%
	15–64 éves	29 442	26 473	90%
	65 éves és idősebb	7 150	8 909	125%
Nyíradonyi járás	Summa	29 534	27 889	94%
	15 évesnél fiatalabb	5 344	4 881	91%
	15–64 éves	20 009	18 419	92%
	65 éves és idősebb	4 181	4 589	110%
Püspökladányi járás	Summa	40 426	36 310	90%
	15 évesnél fiatalabb	6 410	5 597	87%
	15–64 éves	27 594	23 304	84%
	65 éves és idősebb	6 422	7 409	115%

3. számú táblázat. KSH 2022. évi népszámlálási adatai alapján

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>

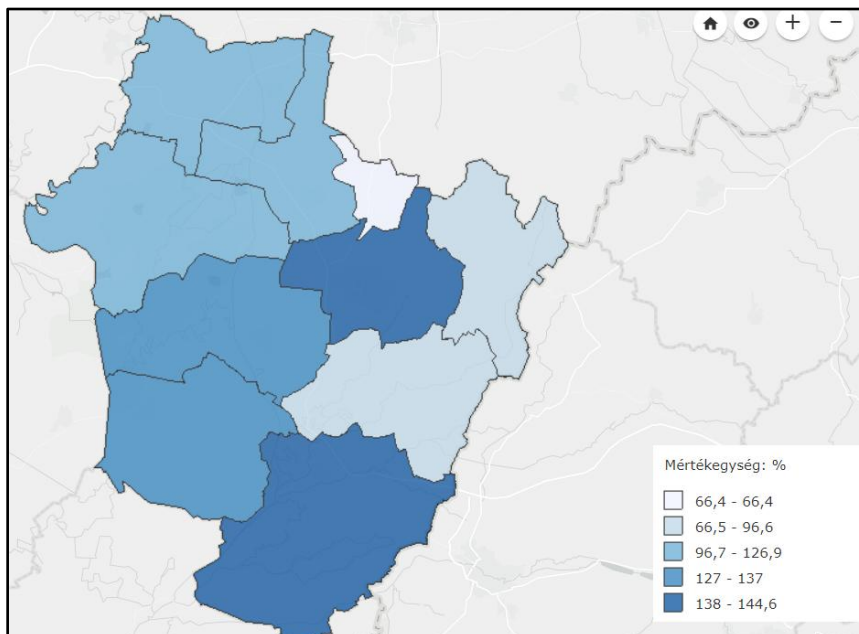
Az öregedési index egy olyan mutató, mely azt fejezi ki, hogy egy adott területen száz 14 év alatti lakosra hány 65 éves vagy annál idősebb korú ember jut. A legalacsonyabb öregedési indexszel a Hajdúhadházi járás rendelkezik, ahol az index 66-os értéket mutat, míg a

Debreceni és a Berettyóújfalui járásokban az öregedési index 140 vagy e fölötti. Az öregedési index számszerű értékei járási bontásban a 4. számú táblázatban kerülnek bemutatásra. Az adatok alapján a Derecskei, a Nyíradonyi és a Hajdúhadházi járásokban a fiatalok aránya a magasabb. A vármegyén belüli legalacsonyabb érték 66, a legmagasabb 145, ami egy 2,2x szorzót jelent. Egy ilyen jelentős eltérés egészségmegőrzési és egészségfejlesztési stratégiák kidolgozását indokolhatja az eltérő korösszetételű járásokban. A 2022. évi KSH adatokat a 7. ábra mutatja be.

Járás	Öregedési index
Debreceni járás	145
Berettyóújfalui járás	140
Hajdúszoboszlói járás	137
Püspökladányi járás	132
Hajdúnánási járás	127
Hajdúböszörményi járás	125
Balmazújvárosi járás	122
Derecskei járás	97
Nyíradonyi járás	94
Hajdúhadházi járás	66

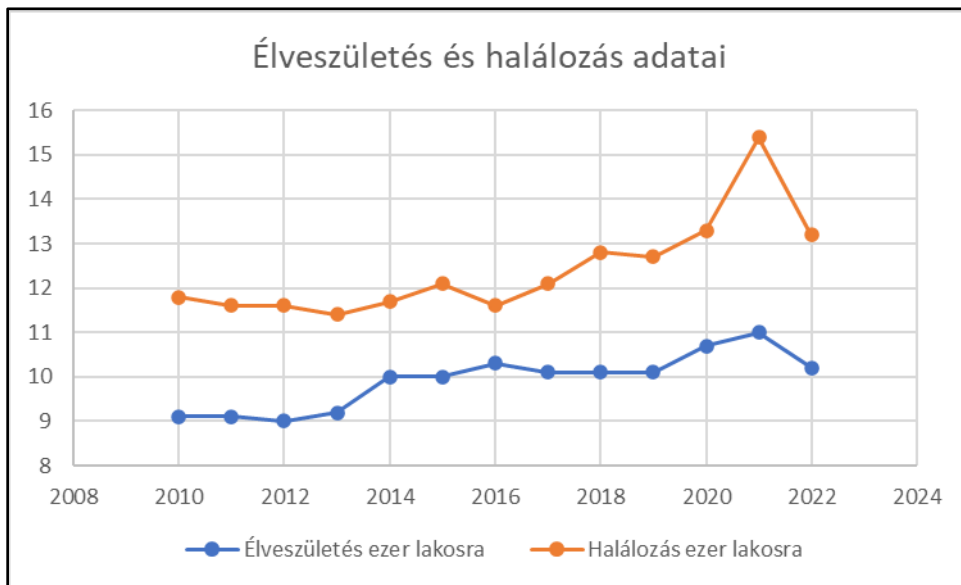
4. számú táblázat. KSH 2022. évi népszámlálási adatai alapján

Forrás: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>

7. ábra. Az öregedési index eloszlása a vármegye területén (2022. évi KSH adatok) Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea>

A vármegye lakosságának változása döntően az élveszületési és a halálozási adatoktól függ. Általános jelenség Európában, hogy a halálozások száma meghaladja a születések számát. A két mutató a 8. ábrán van megjelenítve. 2010 óta az ezer lakosra jutó élveszületések száma a vármegyénkben folyamatosan növekedett. Ennek okai sokrétűek, de minden valószínűség szerint a gyermekvállalást ösztönző intézkedések ehhez jelentősen hozzájárultak. A növekvő trend 2022. évben megtorpant, és a 2019. év szintjére csökkent, ez magyarázható a pandémia okozta világszerte általánosan jellemző bizonytalansággal és az ezzel összefüggő különféle egészségügyi félelmekkel.

8. ábra. Az ezer főre jutó élveszületések és halálozások számának változása 2010 és 2022 között. Forrás: KSH https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0041.html 2023. június 17-i adatok szerint

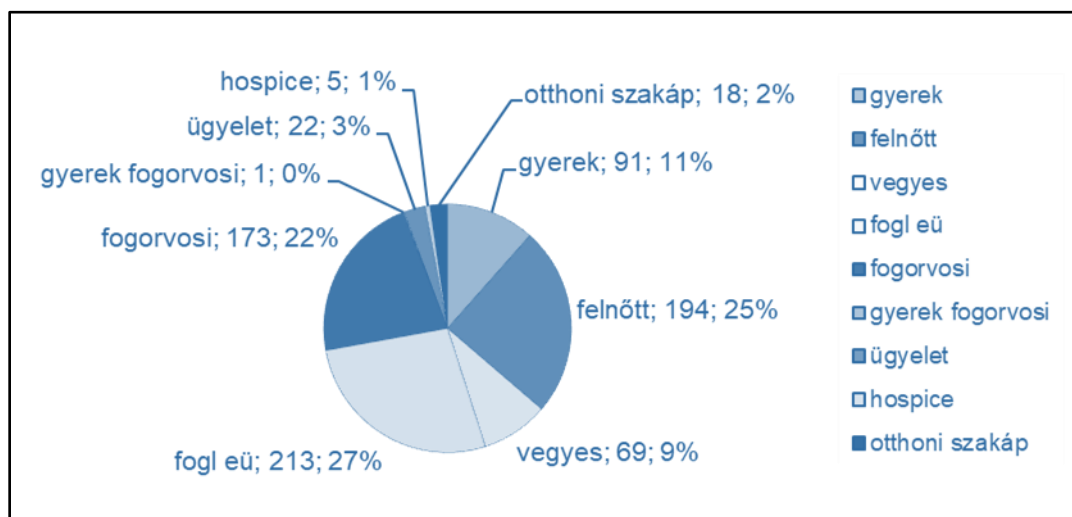
Az élveszületések és halálozások különbözete adja a lakosság természetes fogyását, melynek értékei a 9. ábrán kerültek feltüntetésre. A lakosság legnagyobb természetes fogyását a COVID-19 pandémiával összefüggő halálozási többlet okozta a 2021. évben. A 2022. évben a lakosság természetes fogyása mérséklődött, 4,5 fő/százezer lakos értékről 3 fő/százezer lakosra. A tényleges fogyás ennél valamivel alacsonyabb volt, 2022. évben 2,6 fő/százezer lakos, aminek oka a nemzetközi és belföldi vándorlás. A belföldi és nemzetközi vándorlás 2022. év közel azonos mértékű volt. A belföldi elvándorlás százezer lakosra vetítve 3,2 fő volt, amit ellensúlyozott, sőt kis mértékben meghaladt a nemzetközi bevándorlás, melynek mértéke 3,6 fő volt százezer lakosra vetítve.

9. ábra. Az ezer lakosra jutó természetes szaporodás/fogyás számának változása 2010 és 2022 év között. Forrás: KSH https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0041.html 2023. június 17-i adatok szerint.

HÁZIORVOSI ELLÁTÁS

Hajdú-Bihar vármegye lakosságának egészségügyi alapellátását összesen 1 197 szolgáltatóegység biztosítja, melyek szám- és szolgáltatástípus szerinti megoszlását a 10. ábra szemlélteti. Az ábra nem tartalmazza a területi és iskolai védőnői, iskola- és ifjúságorvoslás és iskolafogászati szolgáltatókat. Az alapellátást nyújtó egészségügyi szolgáltatók száma az elmúlt években jelentősen nem változott.

10. ábra. Az egészségügyi szolgáltatók száma és eloszlása a vármegye területén

A vármegye illetékességi területén a betöltetlen háziiorvosi praxisok száma az elmúlt évhez képest 25-ről 24-re csökkent. Ezen betöltetlen praxisokat tartós helyettesítéssel látták el. A Berettyóújfalui Járási Hivatal Népegészségügyi Osztály illetékességi területén 8 db vegyes háziiorvosi praxis (Mezősas, Berekböszörmény, Körösszakál, Újiráz, Zsáka, Váncsod, Gáborján és Hencida), valamint Berettyóújfaluban egy gyermek háziiorvosi praxis betöltetlen. A Hajdúszoboszlói Járási Hivatal Népegészségügyi Osztály illetékességi területén 7 db vegyes háziiorvosi praxis (Sáp, Szerep, Tetétlen, Báránd és Sárrétudvari településeken 1-1 db, valamint Biharnagybajomban 2 db) betöltetlen. Püspökladányban 1 db felnőtt és 1 db gyermek háziiorvosi körzet van tartós helyettesítéssel ellátva. A Balmazújvárosi Járási Hivatal Népegészségügyi Osztály illetékességi területén 3 db gyermek háziiorvosi praxis (Nyíradony, Tiszacsege és Derecske), valamint 3 db vegyes háziiorvosi praxis betöltetlen Kokad, Nyírmártonfalva és Egyek településeken. A Debreceni-, Hajdúböszörményi- és a Hajdúszoboszlói Járási Hivatal népegészségügyi osztályainak illetékességi területén nem volt betöltetlen praxis.

Az alapellátást nyújtó praxisokban korlátozottan állt vissza a COVID 19 pandémiát megelőző betegfogadási rend. Ezzel kapcsolatosan több jelzés érkezett a népegészségügyi hatáskörrel rendelkező hatóságok felé. Számptalan praxis továbbra is a telefonos betegfogadást preferálta, továbbá nem tartotta szem előtt a háziiorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi tevékenységről szóló 4/2000. (II.25.) EüM. rendelet 2. § (1) bekezdése által megjelölt betegfogadási rendet, kizárólag előzetes telefonos előjegyzés alapján fogadta a

betegeket. Ennek kapcsán több praxis figyelmét fel kellett hívni a vármegyében is a hatályos jogszabályi előírások betartására, a pandémia előtti helyzet visszaállítására.

A belügyminiszter által kiadott utasításnak megfelelően 2022. év őszén valamennyi felnőtt és gyermek háziorvosi ellátást nyújtó praxisban rendelkezésre álló személyi és tárgyi feltételek meglétének vizsgálatára került sor. Ezek kapcsán ápolás-szakfelügyeleti ellenőrzés is történt a praxisokban foglalkoztatott szakdolgozók tevékenységét, a képesítési előírásoknak, valamint a munkaköri alkalmasságnak történő megfelelését illetően. A vármegye területén ez összesen 347 praxist érintett. Összességében megállapítható volt, hogy a személyi és tárgyi hiányosságokat a szolgáltatók pótolták. A szakdolgozók rendelkeztek a jogszabály által előírt képesítéssel, érvényes működési nyilvántartással és munkaköri alkalmassággal.

KÖZFINANSZÍROZOTT FOGÁSZATI ALAPELLÁTÁS

A vármegyében összesen 173 db közfinanszírozott fogászati alapellátást nyújtó egészségügyi szolgáltatóegység és 1 db gyermekfogászat (Hajdúszoboszlói Járási Hivatal illetékességi területén) működött, ebből a Debreceni Járási Hivatal illetékességi területén 75 db közfinanszírozott és területi ellátási kötelezettséggel működő szolgáltató volt. A fogászati ügyelet ellátását a Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet végezte.

ÜGYELETEK

A vármegyében az ügyeleti ellátás 2021. évben átszervezésre került. Az alapellátási ügyeleti rendszer modellprogramja keretében az Országos Mentőszolgálat (továbbiakban: OMSZ) és a települési önkormányzatok között létrejött együttműködési megállapodások alapján, 2021. július 1. napjától 22 településen az OMSZ működtette az ügyeleti ellátást.

BENTLAKÁSOS SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK

A bentlakásos szociális intézmények vonatkozásában 8 db ápolás-szakmai ellenőrzés, vizsgálat történt panasz vagy közérdekű bejelentés következményeképpen. A Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Szociális és Gyámügyi Osztálya felkérése alapján 5 intézmény (6 telephely) helyszíni ellenőrzése történt meg, ahol a dokumentációk vezetésében kerültek feltárássra apróbb pontatlanságok. Az ápolás-szakfelügyelet felhívta a szolgáltatók figyelmét, hogy valamennyi ápolási, gondozási tevékenység írásban történő szabályozása és az abban foglaltak betartása indokolt a napi munkavégzés során. Az egyértelmű személyi felelősség megállapíthatósága elengedhetetlen valamennyi ápolási, gondozási feladat végzésének vonatkozásában. Az ellenőrzések alkalmával a szakfelügyelet vizsgálta a higiénés körülményeket, az egészségügyi és ápolási ellátást, továbbá az egészségügyi dokumentáció vezetését, valamint a gyógyszerellátást.

A szociális intézményekben 2022. évben megnyílt a lehetőség a koronavírus elleni 4. védőoltás felvételére, melynek szervezésében, felügyeletében a népegészségügyi osztályok aktívan részt vettek.

OTTHONI SZAKÁPOLÁS, OTTHONI HOSPICE

Az otthoni szakápolás a beteg otthonában vagy tartózkodási helyén, háziorvosa elrendelésére, szakképzett ápoló által végzett tevékenység a kórházi ellátás kiváltása céljából. Célja, hogy a beteg otthoni környezetben, személyre szabottan, humánus és

szakszerű ápolásban részesüljön. Ezzel az ellátási formával a kórházi kezelések száma csökkenthető, illetve a bennfekvés időtartama lerövidíthető.

Az otthoni hospice ellátás a haldokló beteg gondozását célozza meg a hosszú lefolyású, halálhoz vezető betegségben szenvedő személy testi, lelki ápolása, gondozása, életminőségének javítása, szenvedéseinek enyhítése és emberi méltóságának haláláig tartó megőrzése céljából. A hospice ellátás magában foglalja a haldokló beteg hozzátartozóinak segítségét a beteg ápolásában, valamint a hozzátartozók lelki gondozását a betegség és a gyász időszakában is.

Mindkét ellátási forma körébe tartozó tevékenységek a beteg házi orvosának szakmai felügyelete mellett végezhető a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelővel kötött finanszírozási szerződés alapján. A vármegyében 18 db otthoni szakápolást, valamint 5 db otthoni hospice ellátást biztosító egészségügyi szolgáltató működött. Tevékenységük a vármegye teljes területére kiterjedően biztosított volt, a finanszírozási szerződésben lekötött vizitszámok volumenében az ellátás közfinanszírozottan hozzáférhető volt.

VÉDŐNŐI ELLÁTÁS

2022. évben a vármegyében a területi védőnői állások száma 225 db volt, változatlan az előző évhez képest. A betöltött állások száma – az elmúlt évekhez képest – nőtt, 211 db lett (2021. évben 211 db, 2020. évben 207 db, 2019. évben 196 db volt). A helyettesítés megoldott volt minden betöltetlen területi védőnői körzetben.

2022. évben a vármegyében az iskolavédőnői állások száma 56 db volt, a betöltött állások száma pedig 55 db. A korábbi években valamennyi iskolavédőnői állás betöltött volt.

A vármegyében 2 db fekvőbeteg intézmény található 3 szülészeti osztállyal (a Debreceni Egyetem Klinikai Központ 2 telephelyen, a Gróf Tisza István Kórház 1 telephelyen). Mindhárom szülészeti osztályon van kialakított és betöltött, teljes munkaidőjű, összesen 5 kórházi védőnői álláshely. A Debreceni Egyetem Klinikai Központ Nagyerdei Campuson álláshelybővítés történt a 2022. évben, 1-ről 3-ra emelkedett a kialakított és betöltött állások száma.

CSALÁDVÉDELMI SZOLGÁLAT (CSVSZ)

A 2022. évben a vármegyében a CSVSZ feladatait 5 CSVSZ védőnő látta el 4 járási hivatalban. A Balmazújvárosi Járási Hivatal nem működtetett CSVSZ tanácsadót.

A Berettyóújfalui Járási Hivatalban hétfői és csütörtöki napokon látta el a járási vezető védőnő a CSVSZ feladatokat napi 8 órában.

A Debreceni Járási Hivatalban 2022 januárjában távozott 1 fő CSVSZ feladatot ellátó védőnő, majd 2022. május 1. napjától újra 2 védőnő látta el a CSVSZ feladatokat teljes munkaidőben, külön tanácsadóban.

A Hajdúböszörményi Járási Hivatalban dolgozó járási vezető védőnő nyugdíjazása miatt 2021. december 1. napjától a CSVSZ tanácsadás szünetelt 2022. április 25. napjáig. Az ügyfelek a debreceni, a hajdúszoboszlói és a püspökladányi CSVSZ tanácsadókat kereshették fel a vármegyében. Az újonnan kinevezett járási vezető védőnő hétfői és csütörtöki napokon heti 11 órában végezte a CSVSZ feladatait, a korábbi ellátási rend szerint.

A Hajdúszoboszlói Járási Hivatal járási vezető védőnője a püspökladányi telephelyen heti 2 napon végezte a CSVSZ feladatokat heti 8 órában 2022 első félévében. 2022. július 1. napjától a Hajdúszoboszlói Járási Hivatalban megnövelt időtartamban, heti 2 napon 11 órában folytatta tovább a tevékenységét.

2022. évben a CSVSZ védőnők által teljesített összes tanácsadási nap 586 volt (2021. évben 647 nap), a teljesített összes tanácsadási idő 2 988 óra volt (2021. évben 33 199 óra).

A tanácsadásokon megjelentek száma 3 013 fő volt (2021. évben 3 085 fő). Az egy teljesített tanácsadási napra jutó megjelentek átlagos száma a vármegyében 5,1 fő volt (2021. évben 4,8 fő).

Megszakított terhességek száma az egészségügyi intézményektől érkezett visszajelzések alapján 1 368 db volt (2021. évben 1 288 db). 2022. évben 48 fő változtatta meg szándékát és tartotta meg magzatát (2021. évben 128 fő). Az összes preventív tevékenységi alkalmak száma 38 volt.

KÖZFINANSZÍROZOTT JÁRÓBETEG-ELLÁTÁS

Az NNK jogszabály által meghatározott közhiteles nyilvántartásának adatai alapján 2022. évben a vármegye járóbeteg-ellátó intézményeinek járóbeteg-ellátáshoz nyújtott lekötött kapacitások tekintetében 18 381,43 szakorvosi óra és 4 661 nem szakorvosi óra állt rendelkezésre. Az intézményenkénti kapacitás szakorvosi és nem szakorvosi óraszám megosztását az 5. számú táblázat mutatja.

A vármegye 2 fekvőbeteg-ellátó intézménye integrált járóbeteg-ellátást is működtetett, melyek által felhasználható járóbeteg óraszám kapacitás a vármegye rendelkezésére álló kapacitásának meghatározó hányadát teszi ki (a Debreceni Egyetem Klinikai Központ 75,46%-ot, a Gróf Tisza István Kórház 5,47%-ot).

A nem szakorvosi órák tekintetében a vármegye teljes kapacitásából a Debreceni Egyetem Klinikai Központ 66,23%, a Gróf Tisza István Kórház 2,10% arányban részesült.

Szolgáltató megnevezése	Szakorvosi óra	Nem szakorvosi óra
Debreceni Egyetem Klinikai Központ	13872	3087
Gróf Tisza István Kórház Berettyóújfalú	1006	98
"Hajdúböszörmény ESZ-V" Nonprofit Kft.	476	90
Balmazújvárosi VESZ Nonprofit Kft.	418	74
Egyek Nagyközség Önkormányzata	17	3
Járóbeteg-Ellátó Centrum Hajdúszoboszló	559	82
Kaba Város Önkormányzata	3,43	0
LÉT.A.MED Nonprofit Zrt.	206	134
PÉTEGISZ Nonprofit Zrt.	200	120
Püspökladányi Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit Kft.	402	40
Püspökladányi Gyógyfürdő Egészségügyi Szolgáltató Kft.	35	60
Téglás Város Önkormányzata	3	0
Vámospércs-Kistérségi Egészségügyi Szakellátó Nonprofit Kft.	200	120
Szalay János Rendelőintézet	332	60
Valamennyi többi szolgáltató összesen	652	693
Összesen	18381,43	4661

5. számú táblázat

FEKVŐBETEGELLÁTÓ RENDSZER FEJLESZTÉSEI

2022. évben a vármegye legnagyobb fekvőbeteg ellátó intézményében, a Debreceni Egyetem Klinikai Központjában, jelentős infrastrukturális fejlesztések és szerkezeti átalakítások történtek, melyek a teljes vármegye lakosságának egészségügyi kiszolgáltatását javították.

Ezek közül néhányat kiemelve megemlíthetjük a belgyógyászati klinikák integrációját és egy új Gaszto-enterológiai Klinika indulását.

2022. évtől megkezdődött a betegirányító központ átalakítása. A Klinikai Központ évi 3 millió orvos-beteg találkozást bonyolít le 427 szakrendelésen. Cél az időpontfoglalások hatékonyabbá tétele és a rendelők tehermentesítése oly módon, hogy közben az adminisztrációs terhek is csökkenjenek.

Öt éve működik a Sürgősségi Klinika, mely 2021. évben új helyszínre költözött és négyszer nagyobb területen működik. A sürgősségi ellátás két triázs ambulanciával, öt járóbeteg szakambulanciával, 42 ágyas fekvőbeteg részleggel, 34 orvos es 72 szakdolgozó bevonásával folyamatosan biztosított volt.

A nőgyógyászati betegellátás területén is jelentős fejlesztések történtek. A családközpontú fejlesztések révén, az ország legnagyobb szülésszámú intézménye (5 500 feletti szülésszám évente) megújult. Megtörtént a meddőségi ellátás egészségügyi ellátó rendszerbe történő integrációja.

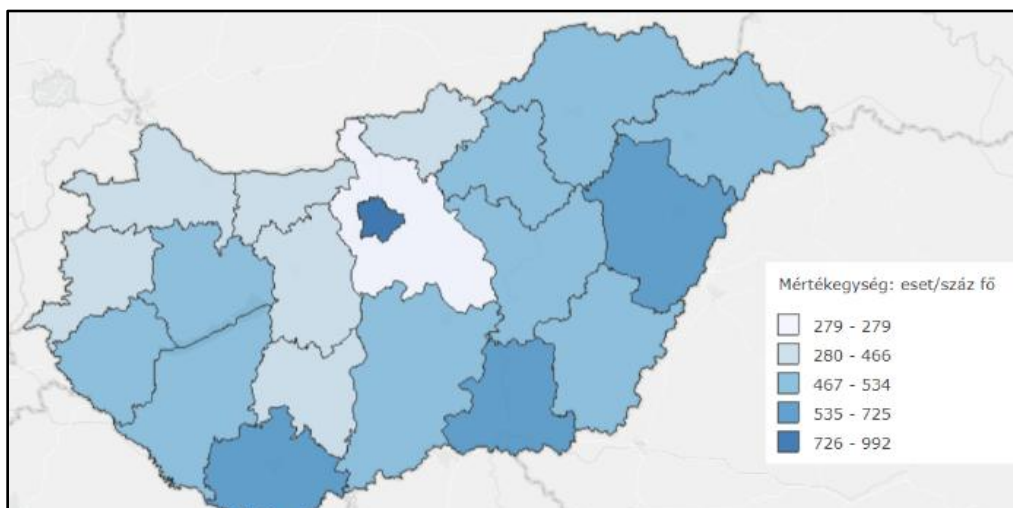
A Neurológiai Klinika 107 ágygal és 40 szakorvossal működik. Mint Stroke Központ 90 km-es körzetből évente 700-800 stroke eset ellátását biztosítja. Éves szinten 180-200 vérrögoldó kezelést végez a Klinika, mely országosan is kiemelkedő. A Klinika szakember csapata évente 30-40 mechanikus vérrög eltávolítást végez. Mechanikus vérrög eltávolításból 2022. évben több mint 100-at végeztek. Az ellátott betegek száma növekedni fog, mivel egyre nagyobb időablakban tudnak hatékonyan közbelépni a szakemberek. Míg régebben az első három órában tudtak gyógyszeresen vérrögöt oldani, ez az időablak ma már 9 óra, és a mechanikus vérrög eltávolítás időablaka is 6 órától 24 órára nőtt.

2022. év során megtörtént a klinikai pszichológiai támogatás integrálása az ellátó rendszerbe, beleértve az onkológiai ellátás területén működő pszichológiai támogató csoportot is. A Klinikai Központ területén a betegek klinikai pszichológiai támogatását 44 szakpszichológus és 12 szakpszichológus jelölt biztosítja.

Ezen fejlesztések mellett a Klinikai Központ 2022. évben aktívan részt vett a COVID-19 elleni oltási kampány megszervezésében. A legaktívabb időszakban naponta 12 240 db oltás beadására került sor a Klinikai Központ területén. 2022. május 13. napjáig 480 208 db oltást adtak be az intézmény oltóhelyein.

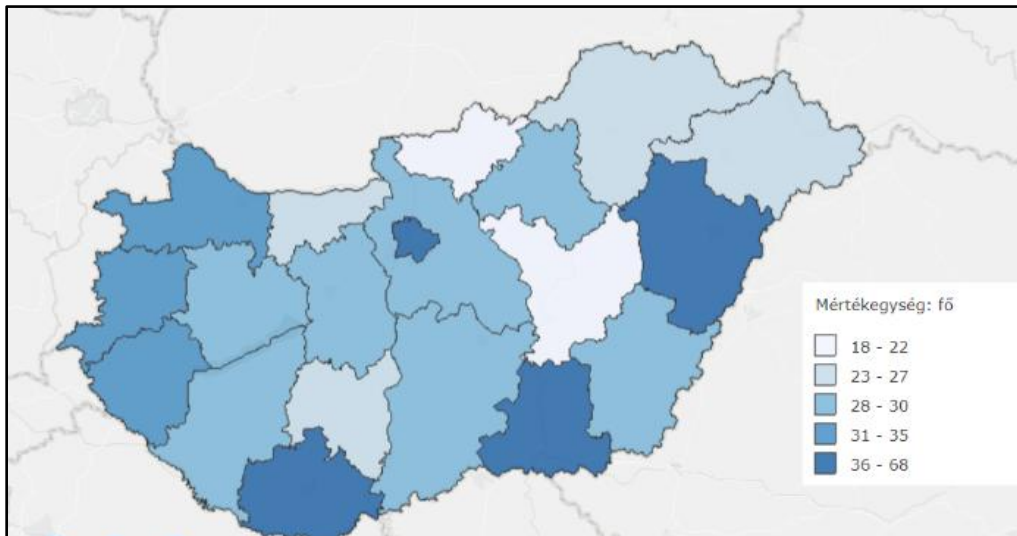
EGÉSZSÉGÜGYI KAPACITÁSOK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

A járóbeteg ellátásban rendelkezésre álló kapacitások elemzésére a száz lakosra jutó járóbeteg ellátásban megvalósult megjelenési esetszám használható. A KSH által közölt 2021. évi adatok a 11. ábrán vannak bemutatva. Ez alapján megállapítható, hogy a járóbeteg ellátásban a megjelenési esetszám Budapesten volt a legmagasabb, sorban ezt követi a négy egyetemi centrumnak helyet adó vármegye, köztük Hajdú-Bihar vármegye is.

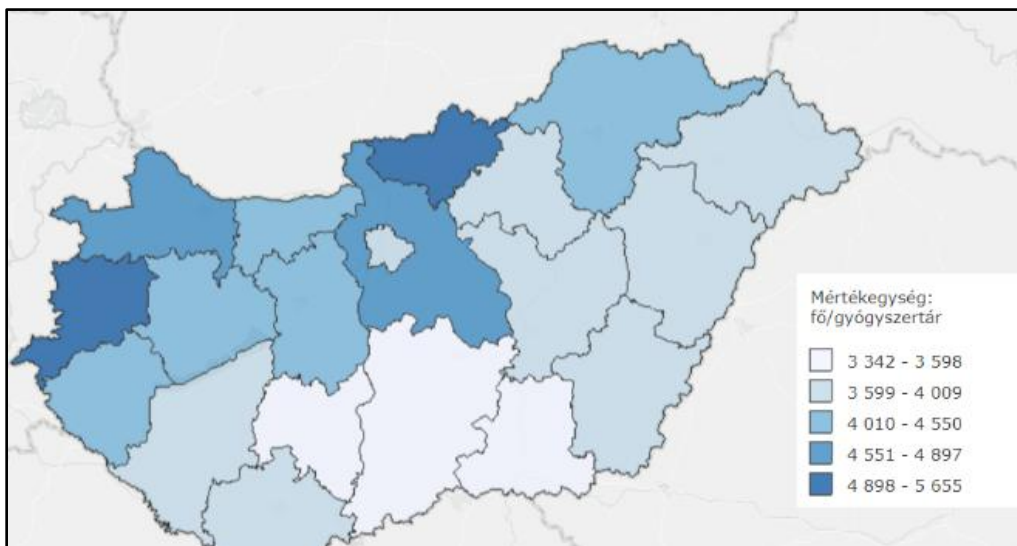
11. ábra. Járóbeteg-ellátásban száz lakosra jutó megjelenési esetszám (2021. évi KSH adatok). Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea>

A tízezer lakosra jutó dolgozó orvosok száma 2021. évi KSH adatok tekintetében követi a járóbeteg ellátásban megfigyelt mintázatot. A KSH által közölt 2021. évi adatok a 12. ábrán vannak bemutatva. A legmagasabb számok itt is Budapesten vannak, ezt követi a négy egyetemi centrumnak helyet adó vármegye, köztük Hajdú Bihar vármegye is.

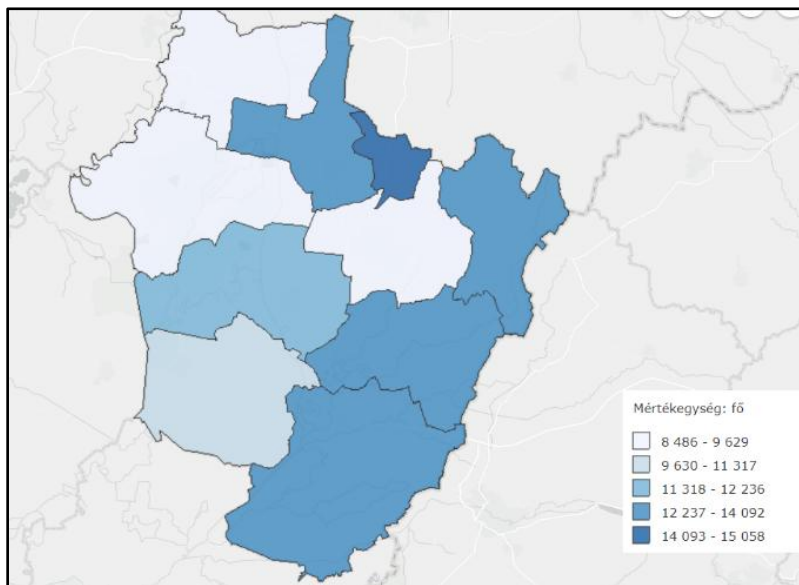
12. ábra. Tízezer lakosra jutó dolgozó orvosok száma (2021. évi KSH adatok). Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea>

Egy érdekes mutató az egy gyógyszertárra jutó lakosok száma. A betegek gyógyszerellátása tekintetében ez a szám akkor jelez jobb ellátást, ha a gyógyszertárakra jutó lakosok száma alacsony. A KSH által közölt 2021. évi adatok a 13. ábrán vannak bemutatva. A vármegyében ez a szám viszonylag alacsony, egy csoportba sorolható a budapesti számokkal és a másik három vidéki orvosi és gyógyszerészeti képzést biztosító vármegyeszékhellyel.

13. ábra. Egy gyógyszertárra jutó lakosok száma (2021. évi KSH adatok). Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea>

A vármegyén belüli háziorvosi ellátás egyik statisztikai mutatója az egy háziorvosra jutó betegforgalom. A KSH által közölt 2021. évi adatok a 14. ábrán vannak bemutatva. A közzétett adatok alapján megállapítható, hogy a vármegyén belül jelentős eltérések vannak az egy háziorvosra jutó betegforgalmi adatok között. A legmagasabb betegforgalom a Hajdúhadházi járásban figyelhető meg, míg a legalacsonyabb a vármegyeszékhelyen, valamint a Hajdúnánási és Balmazújvárosi járásokban. A vármegyén belüli eltérések számottevőek, a legalacsonyabb és legmagasabb értékek közötti eltérés közel kétszeres. Ezen eltérések körzethatár átszervezéseket indokolhatnak a következőkben.

14. ábra. Egy háziorvosra jutó évi betegforgalom (2021. évi KSH adatok). Forrás: KSH térképes adatvizualizációs platformjának adatai 2023. június 16-i állapota szerint: <https://map.ksh.hu/timea>

JÁRÓ- ÉS FEKVŐBETEGELLÁTÓ EGYSÉGEK ÁPOLÁSI ELLENŐRZÉSEI

A vármegyében rendszeres orvosi ellátásra már nem szoruló, de állandó ápolást igénylő betegek ellátása 3 intézményben történt a fenti fekvőbeteg szakellátó intézményeken kívül: a hajdúnánási Hospit Ápolási Intézetben és a Zsákán található „GONDTALANUL” Nonprofit Kft. által működtetett Ápolási Osztályon, 50-50 ágyon, valamint a 10 férőhelyes nagyhegyesi Fordulópont Szenvedélybetegek Rehabilitációs Intézményében, amely az Észak-alföldi régióból önként jelentkező szenvedélybeteg férfiak számára nyújt rehabilitációs ellátást.

A fekvőbeteg-ellátás területén 2022. évben a népegészségügyi osztályok munkatervi feladatai között szerepelt a járási hivatalok illetékességi területén járási járóbeteg-szakrendeléseken az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló 60/2003. (X. 20.) ESzCsM rendeletben előírt minimumfeltételek ellenőrzése a traumatológiai, plasztikai helyreállító és esztétikai sebészeti, neurológiai, pszichiátriai, belgyógyászati és tüdőgyógyászati, illetve az előző évben nem vizsgált kardiológiai, sebészeti és az urológiai egységekben, illetve a szakdolgozók tevékenységének vizsgálata és annak dokumentálása. Feltárássra került, hogy az ellenőrzésbe bevont szolgáltatók csupán fele vezetett valamilyen formában minőségügyi rendszert.

A fenti ellenőrzések során megállapításra került továbbá az is, hogy a szakrendelők 81%-ában alkalmaztak steril eszközöket. Központi sterilizálóval 2 szolgáltató rendelkezett, saját

sterilizálót 5 szolgáltatói egység működtetett, kizárólag egyszer használatos eszközöket az ellenőrzött egységek 82,4%-a használt. A saját sterilizátort működtető szolgáltatók hőlégmentalizátort alkalmaztak. A sterilizálási naplót megfelelő adattartalommal vezették, lejárt határidejű vagy használatra alkalmatlan eszköz nem volt egy szolgáltatónál sem. A steril eszközök tárolása megfelelő volt minden egység vonatkozásában. Kézhigiéne kapcsán a rendelőkben az Országos Epidemiológiai Központ által készített módszertani levélben foglaltaknak megfelelően jártak el a szakdolgozók. Az inféktiókontroll tevékenységet ellátó szakdolgozó minden esetben kijelölésre került. Megtörténtek a képzések inféktiókontroll témakörben a képzési tervek alapján, azonban ezek nem minden esetben kerültek dokumentálásra. A takarítási rend minden esetben szabályozott és dokumentált volt. A szakmai környezet, a szakmai feladatok ellátásához szükséges műszerek, eszközök megfelelőnek bizonyultak. A szakrendelön belül történő betegszállítás 97,6%-ban biztosított volt, melyben a szakrendelésen dolgozó szakasszisztensek is részt vettek. A 2 órán túl a rendelőkben tartózkodó, önellátásra képtelen betegek számára valamennyi esetben a fektető biztosított volt.

A COVID-19 járvány terjedésének megfékezése érdekében végzett feladatok 2022. évben is prioritást kaptak a napi munka végzése során. Az ápolási tevékenység minőségének emelése érdekében megtett intézkedések, javaslatok az NNK iránymutatásának (eljárásrendek) megfelelően történtek. Az ellenőrzések során feltárt hiányosságok megszüntetését az intézményvezetők jegyzőkönyvi nyilatkozatban határidő megjelölésével vállalták. Teljesítésként a helyszínen nem megtekinthető dokumentumokat bemutatták, pótlólagosan megküldték, valamint a tárgyi hiányosságok megszüntetéséről intézkedtek. Az NNK iránymutatásának megfelelően folyamatos volt a szakmai konzultáció a felmerülő szakmai kérdésekkel kapcsolatban a házi orvosi praxisok szakdolgozóival, a bentlakásos időszononok ápolásvezetőivel, az otthoni szakápolási szolgálattal, egyéb területek egészségügyi szakembereivel. Egyértelműen tapasztalható volt az intézmények vezetői, fenntartói részéről is az a törekvés, hogy a bentlakásos intézmények, a járóbeteg ellátó intézmények és az alapellátás szakemberei mindent megtettek, hogy betartsák a higiénés szabályokat. A vezetői kontroll és az ellenőrzés hatására a higiénés szabályok betartására / betartatására való törekvés fokozottabbá vált a pandémia óta.

SZERVEZETT, CÉLZOTT LAKOSSÁGI SZŰRŐVIZSGÁLATOK

A szűrővizsgálatok célja a betegségek és a betegségmegelőző állapotok korai felismerése a magukat egészségesnek tartó, tünet- és panaszmentes személyek időnkénti vizsgálata révén. A daganatos halálozás csökkentésére a legmegfelelőbb eszköz a lakosság szervezett, célzott szűrővizsgálata. Ezen szűrővizsgálat feltételeinek jelenleg három szűrési módozat felel meg, az emlő-, a méhnyak- és a vastagbélvizsgálás.

A 2022. évben a fent említett szűréseken kívül lehetőség nyílt a „Helybe visszük a szűrővizsgálatokat” című országos program helyi megvalósítására is. Ennek keretében 2 településen, 4 napon keresztül 4 vizsgálóbuszon ingyenes szűrővizsgálatokkal és prevenciós szolgáltatásokkal várták a lakosságot.

2022. évben a "Helybevisszük a szűrővizsgálatokat" program az alábbi helyszíneken és megjelenéssel történt:

- Pocsaj: 2022. szeptember 26. és 27. napján megvalósult, 116 fő vett részt
- Bagamér: 2022. szeptember 28. és 29. napján megvalósult, 149 fő vett részt.

EMLŐSZŰRÉS

Az emlőszűrés rendszere 2002 óta folyamatosan működik országos kiterjesztésben. A 2022. évben a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Kenézy Gyula Campus Központi Radiológia Emlőcentrum végezte a célzott lakossági emlőszűrő vizsgálatokat a vármegyében.

2022. évben összesen 23 083 nő kapott emlőszűrésre meghívólevelet. A havi meghívottak és a megjelentek száma a 6. számú táblázatban van bemutatva.

Időszak	Meghívottak száma (fő)	Megjelentek száma (fő)	Időszak	Meghívottak száma (fő)	Megjelentek száma (fő)
2022.01.	1 164	675	2022.07.	2 220	910
2022.02.	1 104	714	2022.08.	2 506	1 005
2022.03.	1 164	794	2022.09.	2 441	1 014
2022.04.	1 044	808	2022.10.	2 273	1 037
2022.05.	2 390	1 342	2022.11.	2 333	871
2022.06.	2 320	1 105	2022.12.	2 124	706

6. számú táblázat

A megjelenési arány növelése érdekében a szűrési listák leválogatása után, minden alkalommal tájékoztatást kap a szűrés időpontjáról és helyszínéről az illetékes járási hivatal, valamint a járási hivatalok népegészségügyi osztályain keresztül illetékességi területük vonatkozásában a település háziorvosa, polgármestere és védőnője.

A 2022. évben két alkalommal történt csoportos beutazás szervezése 1 település (Tiszacsege) vonatkozásában.

MÉHNYAKRÁKSZŰRÉS

2019. évben országosan újraindításra került a védőnői méhnyakszűrési program, mely a 2022. évben is folytatódott. A vármegyében 2022. évben a személyi változások következtében csak 1 védőnő végzett lakossági méhnyakszűrést. 3 alkalommal 126 fő meghívása történt meg. A meghívólevelek kiküldésének időszakában a részvételi hajlandóság növelése érdekében a vizsgálatot végző védőnő, valamint munkáltatójának tájékoztatása megtörtént.

A 2022. évben - a korábbi évek gyakorlatának megfelelően - a vármegyében a női lakosság nem szervezett keretek között is részt vehetett méhnyakszűrő vizsgálaton.

VASTAGBÉL DAGANAT SZŰRÉSE

A vastagbéliszűrés 2009 óta modellprogramként működik, a 2017. év második felétől elindult a program országos kiterjesztése is, mely a 2022. évben a vármegyében több helyen is működött.

Az 50-70 év közötti lakosság kétéves ciklusban történő vastagbélrák szűrése uniós projekt keretében zajlik. 2022. évben a vastagbéliszűrő programban, együttműködési megállapodás alapján résztvevő háziorvosok száma 79 fő volt.

2022. évben a program keretén belül a vastagbéliszűrésre meghívottak száma a vármegyében 72 715 fő volt.

A lakosok a vizsgálati egységcsomagot a háziorvosuktól vehették át. A nem negatív eredménnyel rendelkező páciensek további kolonoszkópiás vizsgálatát 3 vármegyei gasztroenterológiai szakrendelés végezte el.

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG

A lakosság egészségi állapotát számos külső (különösen társadalmi, gazdasági és kulturális) tényező befolyásolja, azonban az egyén életmódjával közvetlenül és meghatározó módon összefügg (ismert kockázati tényezők pl. a dohányzás, az alkoholfogyasztás, az egészségtelen táplálkozás, a mozgásszegény életmód vagy a tartós stressz).

A 2022. évi egészségfejlesztési tevékenységben elsősorban a dohányzás megelőzésének népszerűsítése kapott hangsúlyt. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Dohányzás Fókuszpontja által kidolgozott, hatásvizsgálatokkal is igazolt és továbbfejlesztett, a dohányzás megelőzés céljára szolgáló hordozható érintőképernyős számítógép és demonstrációs bábu kihelyezési lehetőségéről a járványügyi helyzetet követően értesítettük a nevelési-oktatási intézményeket, így 5 alkalommal valósult meg a nevelési-oktatási intézmények részéről az igénylés.

Egy esetben pedig az NNK közreműködésével, a Népegészségügyi Főosztályon keresztül az E-bug roll-upokat kölcsönözte egy jogi személy.

A Népegészségügyi Főosztály csatlakozott az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet közreműködésével megvalósuló „Felhívás csatlakozásra a Rák megelőzés Európában (PrEvCan) kampányhoz”, melynek keretében az aktív és passzív dohányzás témakörben két

ütemben került továbbításra a digitális megjelenésre szánt online prevenciók anyagok (grafikai anyagok, képi fájlokat, közösségi média poszt szövegjavaslatai) a járásokon keresztül az egészségügyi szolgáltatók és a nevelési-oktatási intézmények részére azzal, hogy a hazai kampány minél sikeresebb megvalósítása érdekében kérje szíves közreműködésüket a prevenciók anyagok minél szélesebb körű digitális terjesztésében.

A Hajdúhadházon működő Kábítószer Egyeztető Fórum ülésein a Balmazújvárosi Járási Hivatal Népegészségügyi Osztály rendszeresen képviselteti magát, illetve a Szakmaközi Fórum keretein belül együttműködik és szakmai segítséget nyújt a település Gyermekjóléti Központjának a családok higiénés és fejtetvességi problémáinak kezelésében.

A helyi, speciális szükségleteknek megfelelően a Hajdúszoboszlói Járási Hivatal Népegészségügyi Osztály illetékességi területén 6 különböző típusú egészségfejlesztési tevékenység került megvalósításra az elmúlt év során, melyből 2 alkalom az óvodás korcsoportot, 6 alkalom az általános iskolás korcsoportot érintette. Települési szinten megvalósuló események száma 8 volt a lakosság egészségtudatosságának fejlesztése érdekében. Közös tevékenységek zajlottak iskolákkal, helyi egyesületekkel, védőnői szolgálatokkal.

A kormányhivatal az illetékességi területén működő egészségfejlesztési irodákkal folyamatos szakmai kapcsolatot tart fenn. Az Egészség Fejlesztési Iroda által szervezett programok lebonyolításához szakmai támogatás és tanácsadás történt.

A nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvényben foglaltak betartására vonatkozóan a járási hivatalok munkatársai által a vizsgált időszakban nem történt hatósági ellenőrzés, így egészségvédelmi bírság kiszabására sem került sor.

FERTŐZŐBETEGSÉGEK

HAJDÚ-BIHAR VÁRMEGYE JÁRVÁNYÜGYI HELYZETE

2022. évben 53 430 fertőzőbeteg került bejelentésre a vármegyében, amely a 2021. év 55 630 esetszámához hasonló arányt mutat. A 2022. év magas esetszámát a COVID-19 járvány 5. hulláma okozta. 2021.-ben az erős 3. illetve 4. hullám esetszámai miatt ez 51 996 főt jelentett.

A fertőző megbetegedés okozta emelkedett halálozási számokat 2022. évben is a COVID-19 miatti magas esetszámok okozzák, habár 2021. évhez viszonyítva ez jelentősen csökkent, hasonló bejelentett esetszám mellett, mely a magas átoltottságnak is köszönhető. A fertőző megbetegedések okozta halálozási számok a 7. számú táblázatban kerültek feltüntetésre.

Fertőző megbetegedés megnevezése	halálozás 2021. (fő)	halálozás 2022. (fő)
COVID-19	1 352	412
Pneumococcus okozta invazív betegség miatt	3	5
Encephalitis infectiosa k.m.n	4	0
Meningitisserosa	0	3
Legionellosis	0	3
Meningitis purulenta	4	3
Meningitis purulenta k.m.n.	2	2
Listeriosis	0	2
Pneumococcus meningitis	1	1
Hepatitis infectiosa	1	1
Hepatitis E	1	1
Salmonellosis	0	1
Varicella	0	1
Összesen:	1 368	435

7. számú táblázat

Az enterális betegek száma 844 fő volt, mely a tavalyi (800) esetszámhoz viszonyítva 5,5%-os emelkedést mutatott. Az esetek 68,5%-a volt bakteriális, 29,3%-a vírusos eredetű, 2,2% egyéb (protozon, parazita) fertőzés volt. Mind a campylobacteriosis, mind a salmonellosis esetek száma is csökkent 2021. évhez képest (13 és 17%-kal), míg a rotavírus okozta gastroenteritissel bejelentett esetek száma közel duplájára (186%-ra) emelkedett.

A hepatitis A vírus okozta megbetegedések száma a korábbi évek átlagához (évi 1-3 eset, 2021. évben 3 bejelentett eset) képest 2022. évben jelentősen megemelkedett. A 12 bejelentett esetből 6 eset egy szociális intézményben lezajlott járvány része volt. A további 6 eset sporadikusan fordult elő.

Ez évben 3 AFP (akut flacidparalízis azaz gyermekbénulás gyanús) eset került bejelentésre. Mindhárom gyermek részesült az életkorhoz kötött kötelező védőoltásaiban, valamennyien a szükséges IPV (poliomielitisz - gyermekbénulás elleni oltás) oltásukat megkapták. Betegségükből mindannyian maradványtünetek nélkül felgyógyultak.

Meningococcus okozta meningitisz (azaz agyhártyagyulladás) egy esetben fordult elő. A 10 hónapos csecsemő megbetegedéséből maradványtünet nélkül meggyógyult.

Védőoltással megelőzhető fertőző betegségek közül morbilli (kanyaró), parotitisepidemica (mumpsz) és rubeola (rózsahimlő) 2022. évben sem fordult elő a vármegyében.

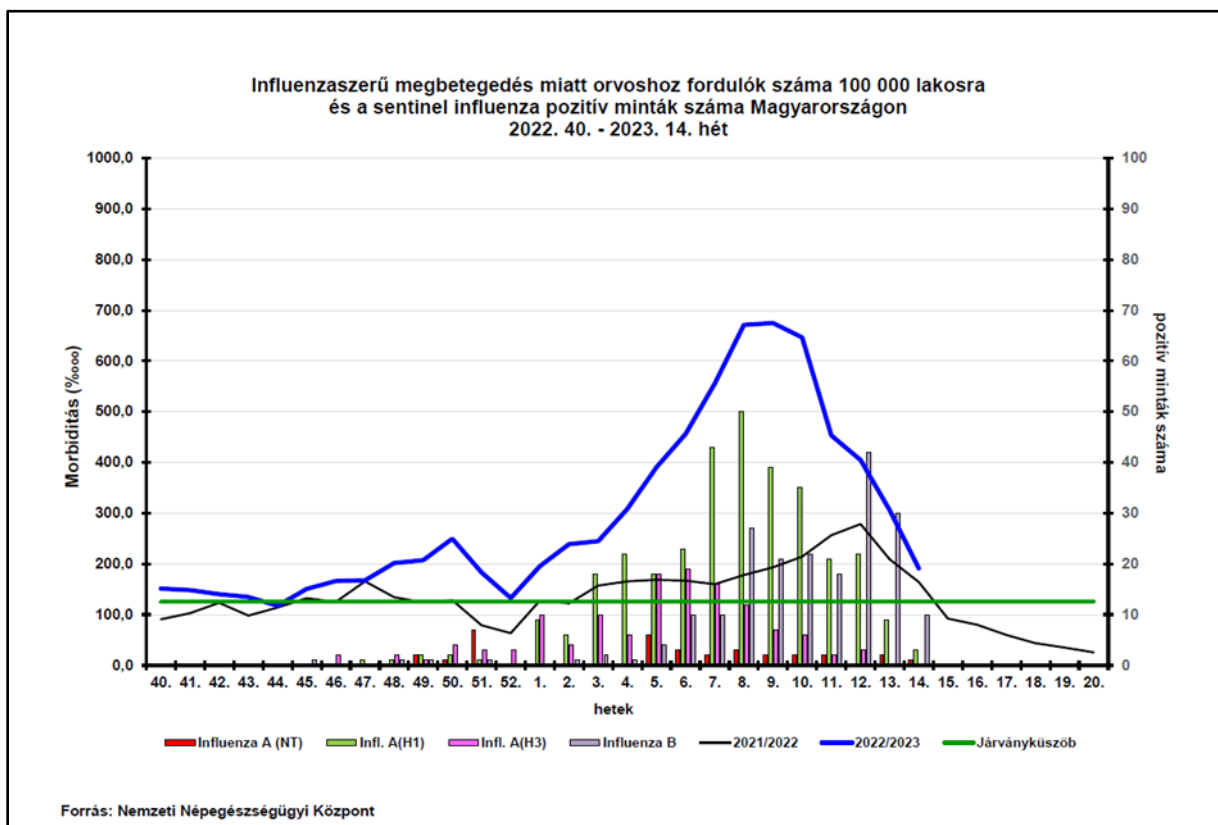
A vármegyében a nyilvántartott baktériumgazdák száma változatlanul 2 fő. Ők mindketten Salmonella typhi hordozók.

A vármegyében a szezonális influenza figyelőszolgálatot 2021/2022-es szezonban, 2021. 40. és 2022. 20. hete között 81 orvos részvételével került működtetésre. A 41 felnőtt háziorvos, 27 gyermek háziorvos és 13 vegyes praxist ellátó orvos összesen 123 038 fő egészségügyi ellátását biztosította, mely a vármegye lakosságának 23%-a. A 15. ábra bemutatja a vármegyék influenza figyelőszolgálatának NNK felé beküldött mintaszámait az influenza szezon felénél.

15. ábra. Influenzafigyelő szolgálat mintaszámait az influenza szezon felénél. Forrás: NNK által megosztott ábra.

A vármegyében a 2022/2023. évi szezonban mérsékelt influenza aktivitást tapasztaltunk. 2022. év 47. hetében járványküszöb feletti volt ugyan az influenzaszerű megbetegedések előfordulási aránya, amely egy rövid „kiugrás” volt. Ezt követően alacsony esetszámok kerültek jelentésre. 2022. évben a 3. és 13. hét között tapasztaltunk ismét járványküszöb feletti előfordulást. A legtöbb megbetegedés a 9. héten fordult elő, amikor $355,7^{0}/_{0000}$ volt az influenzaszerű megbetegedések előfordulási aránya. A 16. ábra bemutatja az influenzaszerű megbetegedések miatt orvoshoz fordulókat 100 ezer lakosra viszonyítva és a jelzőrendszerben azonosított influenza pozitív minták számát a 2022/2023 influenza szezonban.

16. ábra. Influenzaszerű megbetegedések miatt orvoshoz fordulókat száma 100 ezer lakosra és a jelzőrendszerben azonosított influenza pozitív minták száma a 2022/2023 influenza szezonban. Forrás: NNK által megosztott ábra.

ELRENDELTE LÁTOGATÁSI TILALMAK

COVID-19 járvány miatt látogatási tilalom fekvőbeteg intézményekben az NNK 2020. szeptember 8. napján kelt határozatában foglaltaknak megfelelően került elrendelésre országosan járványügyi megelőző intézkedésként a Magyarország területén működő összes, közfinanszírozott és nem közfinanszírozott fekvőbeteg-szakellátást nyújtó egészségügyi szolgáltatónál a közlés napjától visszavonásig. 2021. november 1. napjától a Magyarországon működő összes, szakosított ellátást nyújtó szociális intézmény vonatkozásban is elrendelésre került a látogatási tilalom. 2022. március 7. napján a

látogatási tilalom feloldásra került mind a fekvőbeteg ellátó egységekben, mind a szakosított ellátást nyújtó intézményekben.

A pandémia miatt elrendelt általános látogatási tilalom feloldását követően, 2022. évben COVID-19 járvány miatt fekvőbeteg ellátó egységekben 3 alkalommal került sor látogatási tilalom elrendelésére a kormányhivatal által határozat formájában. 18 db COVID-19 intézményi járványt jelentettek a Járási Hivatalok Népegészségügyi Osztályai 2022. évben és öt esetben, a szociális intézmények saját hatáskörben rendelték el látogatási tilalmat.

VÉDŐOLTÁSOK

ÉLETKORHOZ KÖTÖTT KÖTELEZŐ VÉDŐOLTÁSOK

Az életkorhoz kötött kötelező védőoltások teljesítése a 2022. évre vonatkozó védőoltási módszertani levél alapján jelentendő korcsoportok esetében az alábbiak szerint alakult Hajdú-Bihar vármegye területén:

Életkorhoz kötött kötelező védőoltások teljesítése Hajdú-Bihar vármegyében 2022. évben

Védőoltás megnevezése	Oltásra kötelezettek száma	Oltottak	
		Száma	%
BCG	5643	5639	99,93
DTPa+Hib+IPV (2 hó)	5643	5643	100
PCV (2 hó)	5643	5643	100
DTPa+Hib+IPV (3 hó)	5643	5642	99,98
DTPa+Hib+IPV (4 hó)	5643	5640	99,95
PCV (4 hó)	5643	5642	99,98
PCV (12 hó)	5526	5520	99,89
Varicella I (13 hó)	5526	5456	98,73
MMR (15 hó)	5526	5518	99,86
Varicella II (16 hó)	5526	5443	98,49
DTPa+Hib+IPV (18 hó)	5526	5515	99,80
DTPa+IPV (6 év)	5072	5068	99,92
MMR újraoltás	4596	4578	99,61
dTap újraoltás	4609	4589	99,57
Hepatitis I. oltás	4809	4799	99,79
Hepatitis III. oltás	4897	4879	99,63

8. számú táblázat

A jelentendő korcsoportok összességére vonatkozóan a folyamatos oltások tekintetében 98,49% és 100% közötti az átoltottság vármegyénkben. A 2 hónapos korban esedékes DTPa+Hib+IPV és PCV oltások teljesítése 100%-os, míg a 16 hónapos korban adandó Varicella II. oltásé 98,49%-os.

A Varicella elleni védőoltás kivételével valamennyi oltás fajtánál 99,00% feletti a vármegyében az átoltottsági arány. A Varicella I. 98,73%-os és a Varicella II. 98,49%-os arányának oka, hogy az oltásban nem részesült gyermekek korábban már átvészelték a betegséget, melyet minden esetben a gyermek háziórvosa igazol, amely ellenőrzésre kerül az OSZIR fertőzőbeteg adatbázisa alapján is..

Az alábbi táblázat mutatja az életkorhoz kötötten kötelező védőoltások átoltottságának arányát Hajdú-Bihar vármegyében az előző év adataihoz viszonyítva.

Védőoltás megnevezése	Oltási arány	
	2021. év	2022. év
BCG	99,84	99,93
DTPa+Hib+IPV (2 hó)	99,93	100
PCV (2 hó)	99,95	100
DTPa+Hib+IPV (3 hó)	99,95	99,98
DTPa+Hib+IPV (4 hó)	99,89	99,95
PCV (4 hó)	99,93	99,98
PCV (12 hó)	99,9	99,89
Varicella I (13 hó)	97,59	98,73
MMR (15 hó)	99,94	99,86
Varicella II (16 hó)	97,49	98,49
DTPa+Hib+IPV (18 hó)	99,94	99,8
DTPa+IPV (6 év)	99,96	99,92
MMR újraoltás	99,67	99,61
dTap újraoltás	99,73	99,57
Hepatitis I. oltás	99,63	99,79
Hepatitis III. oltás	99,56	99,63

9. számú táblázat

Az átoltás üteme a BCG, a 2 és 3 hónapos korban esedékes DTP+HIB+IPV oltás tekintetében igen jó, a többi oltások esetében pedig jó. Ez az előző évhez képest javulást mutat, mivel 2021. évben a 4 és 18 hónapos kori DTP+HIB+IPV, valamint a 6 éves kori

DTP+IPV oltások átoltási üteme közepes minőségű volt. Az életkorhoz kötötten kötelező védőoltások teljesítése Hajdú-Bihar vármegyében jó. Az esetleges elmaradások okai többnyire elhúzódó légúti betegségek, külföldön tartózkodás, de előfordult daganatos megbetegedés vagy műtét.

Több esetben a külföldről beköltöző gyermeknél hiányzik a BCG, illetve a PCV oltás, amennyiben az adott országban ezen oltások nem tartoznak a kötelezően adandó oltások közé. Ha a gyermek 1 éves kora után történik a be- illetve visszaköltözés, akkor a BCG-t már egyáltalán nem tudjuk pótolni, illetve a PCV sorozat is hiányos marad.

A Járási Hivatalok Népegészségügyi Osztályainak munkatársai oltókörökben összesen 72 ellenőrzést végeztek, melynek során intézkedést igénylő hiányosságot nem tártak fel. A Főosztály oltókörben helyszíni ellenőrzést 2022. évben nem végzett.

A 2022/2023-as tanévben 7. osztályt végző valamennyi tanuló (fiúk és lányok) részére felajánlott, és önkéntesen igénybe vehető HPV elleni védőoltást a jogosultak 75,12%-a igényelte, mely az előző évi (69,87%) visszaesést követően a korábbi év átlagával megegyező.

HUMÁN PAPILLOMA VÍRUS ELLENES OLTÁS

A Humán papilloma vírus (HPV) ellenes oltást igénylők aránya a 2020/2021. tanévtől az alábbiak szerint alakult Hajdú-Bihar vármegyében:

	HPV oltásra jogosultak száma			oltást igénylők száma			Átoltottság		
	leány	fiú	összes jogosult	Leány	fiú	összes oltott	leány	Fiú	össz.
2020/2021. tanév	2 642	2 755	5 397	2 172	1 893	4 065	82,20%	68,70%	75,32%
2021/2022. tanév	2 462	2 659	5 121	1 934	1 644	3 578	78,55%	61,83%	69,87%
2022/2023. tanév	2 450	2 485	4 935	1 998	1 709	3 707	81,55%	68,77%	75,12%

10. számú táblázat

2022. év tavaszán került sor a 2021/2022-es tanévben elkezdett HPV elleni oltási sorozat befejezésére. A 3578 HPV 1 oltásban részesült gyermek 99,64%-a, összesen 3565 tanuló részesült a 2. részoltásban is. Mivel az oltási sor elkezdésekor 30 diák már betöltötte a 15. életévét, ezért ők 3. oltást is kaptak.

Az oltási sor befejezés hiányának okai között szerepelt olyan, hogy a szülő már nem kérte az oltás befejezését, de előfordult az is, hogy a tanuló szökésben volt, ismeretlen helyen tartózkodott.

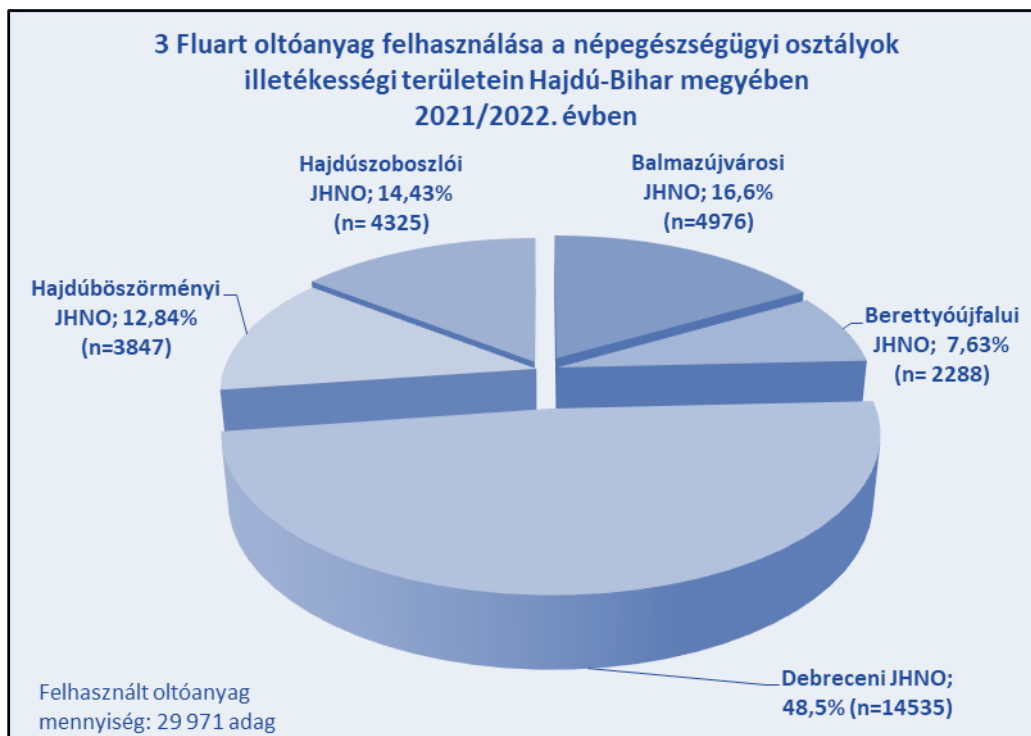
HEPATITISZ B SZŰRŐVIZSGÁLATOK

2022. évben Hajdú-Bihar vármegyében 5043 terhes vírusos májgyulladásnak a B típusát okozó vírus felszíni antigénjének (HBsAg) szűrővizsgálata történt meg, melynek során 4 fő bizonyult Hepatitis B vírushordozónak, akiknek már korábban is ismert volt hepatitis B

vírushordozásuk. HBsAg pozitív anyától 4 gyermek született, akik aktív és passzív védőoltásban is részesültek. A szerológiai vizsgálatokat a BAZ Vármegyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály Regionális Mikrobiológiai Laboratóriuma végezte. 35 újszülött részesült Hepatitis B elleni védőoltásban, mivel a szülés idején nem állt rendelkezésre az anya HBsAg vizsgálati eredménye.

INFLUENZA ELLENI VÉDŐOLTÁS

Térítésmentes influenza elleni védőoltás céljára Hajdú-Bihar vármegye részére 65 000 adag 3Fluart oltóanyag állt rendelkezésre, melyből a meghatározott kockázati csoportok részére 29 971 adag oltóanyag beadása történt meg. Az alábbi ábra mutatja a népegészségügyi osztályok illetékességi területén felhasznált 3Fluart oltóanyagok mennyiségét.

17. ábra. Influenza elleni 3Fluart oltóanyag felhasználás az utolsó lezárt influenza szezon adatai alapján (2021/2022)

A felhasznált oltóanyag 43,7%-ával, a 65 éven felüli korosztályból 13 087 fő részesült 3Fluart influenza elleni védőoltásban.

Egészségügyi dolgozók közül 1 304 fő, szociális intézmények dolgozói közül 260 fő lett beoltva influenza ellen. 76 várandós és 41 gyermekvállalást tervező nő is megkapta a 3Fluart védőoltást a vármegyében. Vaxigrip Tetra oltóanyagból Hajdú-Bihar vármegye részére 200 adag állt rendelkezésre a 2021/2022. évben, amelyből 119 fő részére 175 adag került felhasználásra (56 személy 2 oltásban részesült).

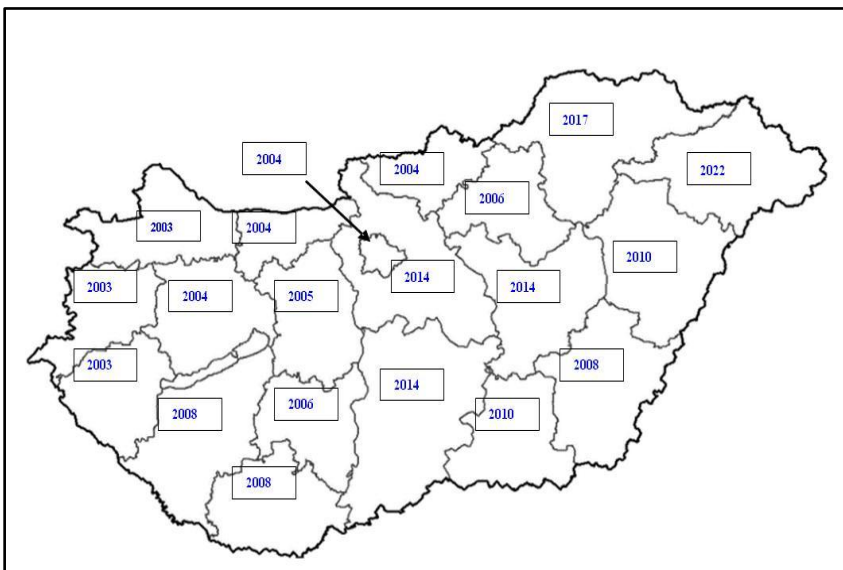
A VESZETTSÉGGEL KAPCSOLATOS ADATOK

2022. évben a nemzetközi veszettség monitoring rendszer jelentős számú veszettséggel fertőzött állatról tett bejelentést döntően Ukrajna és Fehéroroszország területén. Az adatokat a 18. ábrán kerül bemutatásra.. Hazánkban 2022-ben az Ukrán határ közelében öt esetben mutattak ki veszettség vírusával fertőzött állatot. A 19. ábrán jelzésre kerül, hogy mely vármegyében, mely évben jelentettek utoljára veszettség vírusával fertőzött állatot.

18. ábra. 2022 év második félévében a veszett állatokról szóló bejelentések Európai szinten.

Forrás: NNK által megosztott ábra.

19. ábra. Az utolsó veszett állatról szóló bejelentés éve vármegyénként.

Forrás: NNK által megosztott ábra.

Hajdú Bihar Vármegyében 2010 óta nem azonosítottak veszett állatot. Lyssa (veszettség) elleni védőoltásban 249 fő részesült vármegyénkben 2022. évben. Két személynél 6 adag

oltóanyag került beadásra, mivel a sérülést követően több, mint 2 hét telt el az oltási sorozat megkezdése előtt.

FEJTETVESSÉG

A fejtetvesség előfordulása a gyermekközösségekben (elsősorban az általános iskolákban, de esetenként az óvodákban is) évről-évre visszatérő probléma, tekintettel arra, hogy elsősorban közvetlen érintkezés útján terjed.

A tetvesség elleni védekezéssel kapcsolatban a gyermekközösségekben a védőnők rendszeresen végzik a szűrővizsgálatokat. Az óvodai és általános iskolai közösségek átszűrtsége 2022. évben is 90% feletti volt. Tetvesség szempontjából az óvodások 92,4%-a, míg az általános iskolai tanulók 96,0%-a került vizsgálatra. A fejtetvesség mértéke az óvodások körében 1,1% volt, mely megegyezik az előző évi aránnyal, míg az általános iskolások körében talált 1,3%-os fertőzöttség némi csökkenést mutat a 2021. évi 1,6%-hoz képest.

Hajdú-Bihar vármegyében a népegészségügyi osztályok munkatársai 7 gócgyanús lakásban 48 személy vizsgálatát során 25 főnél állapították meg fejtetvességet.

Hajléktalanokat ellátó szálláshely 7 db működik vármegyénkben, melyekben a felvételkor minden esetben elvégzik a tetvességi szűrővizsgálatot és szükség esetén a kezelésekre is sor kerül. 2022. évben összesen 1106 vizsgálatra került sor (2021. évben 1534 vizsgálat volt), melynek eredményeképpen 2 főnél állapították meg fej és ruhatetvességet. 2021. évben 3 esetben volt fej-, és 8 esetben ruhatetvesség a felvételre kerültek között.

A Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály illetékességi területén lévő mind a 8 fekvőbeteg-ellátó intézményben megtörtént az egészségügyi kártevők elleni védekezés ellenőrzése 2022. évben. Valamennyi intézményben évente 2 alkalommal végzik a megelőző jellegű védekezést, illetve, ha szükséges, akkor soron kívül is megtörténik az irtás elvégzése. A feladatokat minden esetben külső cég végzi szerződés alapján, melyek az ellenőrzéskor a Kormányhivatal részére bemutatásra kerültek.

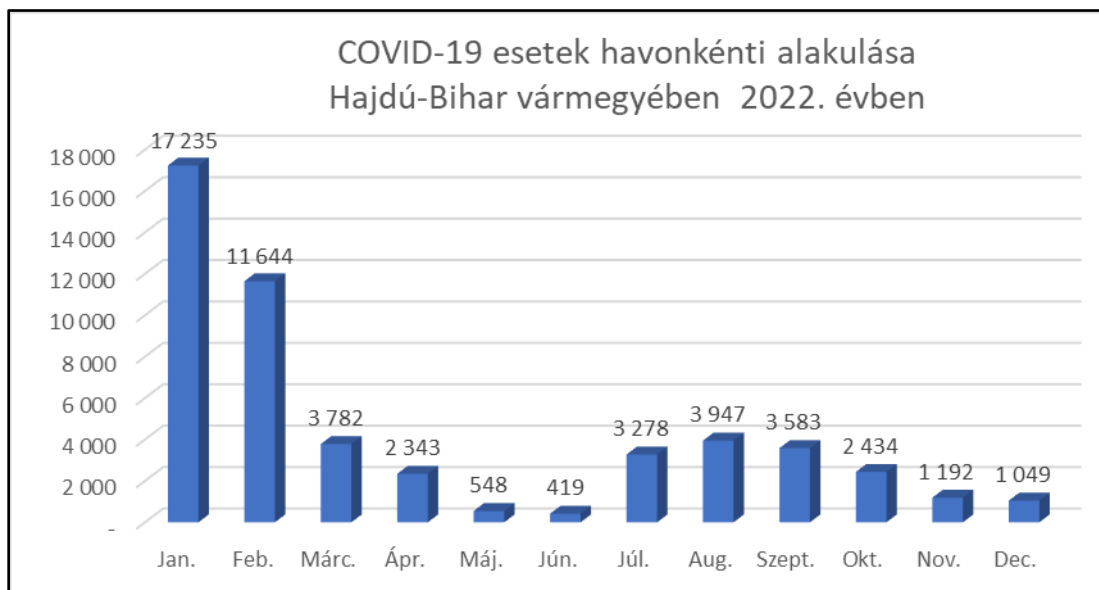
NEMZETKÖZIOLTÓHELY, VALAMINT HIV, AIDS TANÁCSADÓ MŰKÖDÉSE

A Főosztály 2022. május 1. napjáig üzemeltetett Nemzetközi Oltóhelyet és végzett HIV/AIDS tanácsadást, melyre 2022. évben 15 alkalommal került sor. A Nemzetközi Oltóhelyen tárgyévben 31 fő jelent meg.

ESETSZÁMOK

A 2020. évben indult COVID-19 világjárvány 5. és 6. hulláma zajlott 2022. évben. Január és február hónapokban kiemelkedően sok megbetegedést került regisztrálásra. Ebben a két hónapban fordult elő a 2022. évi esetek 56,1%-a, összesen 28 879 megbetegedés. Ezt követően már csökkenő esetszámok voltak, a július-szeptember hónapokban zajló 6. járványhullám esetszám emelkedése mellett.

A megbetegedések havonkénti alakulását az alábbi grafikon ábrázolja:

20. ábra. COVID-19 esetek száma vármegyénkben a 2022 év során.

2022. évben 51 454 COVID-19 megbetegedés került bejelentésre Hajdú-Bihar vármegyében, mely az előző évi 51 996 esetszámhoz közel hasonló (2021/51 996, 2020/20 113 eset).

Az alábbi 11. számú táblázat mutatja a COVID-19 bejelentett esetek 2022. évi előfordulását Hajdú-Bihar vármegyében a népegészségügyi osztályok illetékességi területei szerint.

Járási Hivatal Népegészségügyi Osztálya	2022. év
	COVID-19 esetek száma
Balmazújvárosi JNO	9 085
Berettyóújfalui JNO	3 576
Debreceni JNO	25 012
Hajdúböszörményi JNO	6 490
Hajdúszoboszlói JNO	7 291
Összesen	51 454

11. számú táblázat

A korszpecifikus morbiditás alapján a 30-39 és a 40-49 év közötti korosztály volt a legérintettebb, 12 215,0 ‰₀₀₀₀ illetve 11 484,7 ‰₀₀₀₀ -os, morbiditást mutatva. A legalacsonyabb vármegyei morbiditás 4 949,3 ‰₀₀₀₀ a 3-5 év közötti korcsoportban volt tapasztalható.

COVID-19 MIATTI KÓRHÁZI KEZELÉSEK

Kórházi ápolásban a betegek 6,6%-a, 3 395 fő részesült, mely szám az előző év adataival összehasonlítva közel felére csökkent (2021év/12,1%, 6 301 fő), annak ellenére, hogy az összes betegszám közel hasonló volt 2021. évben.

A halálesetek 91,3%-a 60 éven felettek körében fordult elő (2021. évben 84,6%), melyet az alábbi, 12. számú táblázat is mutat.

Korcsoport	COVID-19 halálozás (%)
20 - 29 éves	0,2
40 - 49 éves	2,9
50 - 59 éves	5,6
60 - éves	91,3
Összesen	100

12. számú táblázat

COVID-19 MEGBETEGEDÉSEKHEZ KAPCSOLÓDÓ JÁRVÁNYÜGYI INTÉZKEDÉSEK

A megbetegedéssel kapcsolatos járványügyi vizsgálatokat és a szükséges intézkedéseket a járási hivatalok minden esetben elvégezték. A járási hivatalok az alábbi 13. számú táblázat adatai szerint adták ki a COVID-19 pandémiával kapcsolatos határozatot (pozitív személyek, szoros kontaktok miatt).

Járás Népegészségügyi Osztálya	Hivatal	COVID-19 határozatok száma	COVID-19 határozatok száma
		2021. évben	2022. évben
Balmazújvárosi JNO		15 422	5 467
Berettyóújfalui JNO		9 467	4 437
Debreceni JNO		41 033	25 013
Hajdúböszörményi JNO		10 397	6 494
Hajdúszoboszlói JNO		12 814	2 808
Összesen:		89 133	44 219

13. számú táblázat

2022. évben, bár a bejelentett esetszám lényegesen nem változott az előző évhez viszonyítva, azonban a COVID-19 esetekkel kapcsolatban kiadott járványügyi határozatok száma, mint azt a fenti táblázat is mutatja, közel felére csökkent. Ennek oka, hogy folyamatosan változott az eljárásrend, így 2022. évben már nem mindig volt szükség az előző évihez hasonló kötelező határozati intézkedésekre (pl. oltott kontaktok részére).

KÖZÖSSÉGI COVID-19 JÁRVÁNYOK

2022. évben 35 bentlakásos szociális intézményben fordult elő COVID-19 járvány (2021. év/79 intézmény). A járványok során összesen 427 fő gondozott és 138 fő dolgozó COVID-19 pozitívítása igazolódott.

Az alábbi 14. számú táblázat mutatja a bentlakásos szociális intézményekben az elmúlt két évben kialakult COVID-19 esetek alakulását a népegészségügyi osztályok illetékességi területei szerint (a bentlakásos szociális intézmények száma Hajdú-Bihar vármegyében: 87).

Járás Népegészségügyi Osztálya	Hivatal	Érintett intézmények száma		COVID-19 pozitív dolgozók száma		COVID-19 pozitív gondozottak száma	
		2021. év	2022. év	2021. év	2022. év	2021. év	2022. év
Balmazújvárosi JNO		18	12	44	40	92	166
Berettyóújfalui JNO		7	11	34	53	34	119
Debreceni JNO		31	1	68	0	142	9
Hajdúböszörményi JNO		11	2	132	5	326	25
Hajdúszoboszlói JNO		12	9	20	40	27	108
Összesen:		79	35	298	138	621	427

14. számú táblázat

COVID-19 ELLENI OLTÁSOK SZERVEZÉSE

2022. évben is kiemelt feladat volt a COVID-19 elleni oltások szervezése, valamint az ahhoz szükséges oltóanyagok biztosítása a beérkezett igényeknek megfelelően a házi orvosok, szociális intézmények és az oltópontok részére.

Az oltóanyagok tárolása a Főosztálynál, és a járási hivataloknál olyan hűtőkamrákban, illetve hűtőszekrényekben történt, amelyeknek a hőmérséklete folyamatosan regisztrálva van, elektronikus úton nyomon követhető. A hűtő hőmérsékletének meghatározott hőmérséklet-tartománytól eltérő értéke jelzésre került a készenlétes kolléga telefonján. Tartós eltérésnél a készenlétes kolléga intézkedik, szükség esetén a Főosztályról és járási hivataloknál kijelölt munkatársat bevonja és megteszi a szükséges intézkedéseket. Ezen eljárással lett biztosítva a megfelelő tárolási hőmérséklet.

Az oltóanyagok átvételéről és kiadásáról folyamatos nyilvántartást vezetett a Főosztály és a járási hivatal, figyelembe véve azok lejáratát, illetve felhasználhatósági idejét.

Az oltóanyagoknak az oltóorvosokhoz való kiszállítása során a hűtlánc megtartása minden esetben biztosított volt.

A Főosztály az alábbi 15. számú táblázatban részletezett oltóanyagokat biztosította a COVID-19 elleni védőoltásokhoz 2022. évben.

A Főosztály által biztosított oltóanyag megnevezése	ampulla (db)
Moderna	91
Janssen	268
Sinopharm	3 539
Pfizer (alap)	4 093
Pfizer (gyerek)	137
Pfizer OMIKRON	221
Összesen:	8 349

15. számú táblázat

AZ IVÓVÍZELLÁTÁS MENNYISÉGI SZEMPONTJAI

A vármegye településeinek közműves ivóvízellátása mennyiségi szempontból megfelelő. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint Hajdú-Bihar vármegyében a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya - a 2021. december 31-i állapot szerint - 94,9% (országos adat: 95,6%).

Az ellátottsági helyzetben jelentős változás nem történt. A megfelelő mennyiségű ivóvíz biztosítása létfontosságú a természetes és mesterséges környezet fenntartása, megóvása, illetve a társadalmi-gazdasági fejlődés szempontjából is.

A LAKOSSÁG EGÉSZSÉGES IVÓVÍZZEL TÖRTÉNŐ ELLÁTÁSA

Az ivóvíz minősége szigorúan szabályozott, stratégiai fontosságú közegészségügyi kérdés.

Az ivóvíz minőségét elsősorban a vízforrás minősége - rétegvíz esetében a természetes víz-közet kölcsönhatás -, valamint az alkalmazott vízkezelési technológia határozza meg. A vízminőség javítására irányuló vízkezelési technológiák kiépítése mellett fontos azok szakszerű üzemeltetése is.

Hajdú-Bihar vármegyében 2022. évben 85 közüzemi ivóvízellátó rendszer működött.

A szolgáltatott ivóvíz, a vízforrás jellegét tekintve, elsősorban rétegvíz, ugyanakkor a Keleti Főcsatorna Felszínivíz Tisztítómű a Keleti Főcsatornából, mint felszíni vízfolyásból, ivóvízkivételt tesz lehetővé. Vármegyénkben 4 település/településrész ivóvízellátása történik kizárólag felszíni vízzel (Balmazújváros-Nagyhát, Debrecen-Nagymacs, Debrecen-Ondód, Nagyhegyes). Debrecen város és településrészei (Debrecen-Nagymacs és Debrecen-Ondód kivételével) ellátása kevert vízzel - felszíni és rétegvíz - történik. A többi település ivóvíz ellátását mélyfúrású kutakból származó rétegvíz biztosítja.

A megfelelő minőségű ivóvíz alapvető fontosságú az emberi egészség szempontjából. A vízminőség értékelése a fogyasztási pontokon vett ivóvízminták kémiai, mikrobiológiai és mikroszkópos biológiai vizsgálatán alapul. A közüzemi ivóvízszolgáltatás során a megfelelő vízminőséget azon a vízkivételi helyen kell biztosítani, ahol emberi fogyasztás céljára rendeltetésszerűen vételeznek vizet.

Az ivóvíz minőségét a népegészségügyi hatóság, valamint az ivóvízellátó rendszer üzemeltetője 2022. év folyamán a vizsgált időszakban hatályos, az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendeletben foglaltak szerint végezte. A kormányrendeletben foglalt előírás alapján számos, potenciálisan egészségkárosító hatással bíró paraméter vonatkozásában rendszeresen történtek ellenőrzések. A víz akkor felel meg az ivóvízminőségnek, ha nem tartalmaz egészségre veszélyes mennyiségben vagy koncentrációban kémiai, fizikai anyagot, mikroorganizmust, parazitát, viszont tartalmaznia kell az emberi szervezet számára fontos ionokat, egyúttal

jóízűnek kell lennie. Az egészségi szempontból kritikus vízszennyezők tartós előfordulása Hajdú-Bihar vármegye közüzemi ivóvízellátó rendszereiben nem jellemző.

A SZOLGÁLTATOTT IVÓVÍZ MINŐSÉGE

KÉMIAI VÍZMINŐSÉG

A kémiai szempontból kifogásolt laboratóriumi vizsgálati eredmények aránya az elmúlt évben 2,39% volt (8039/192). Leggyakrabban a vízbázis eredetű vas, mangán és az ammónium vízminőségi jellemzők esetében fordult elő kifogásoltság (181), azonban a fenti paraméterek ivóvízben mért koncentrációjához egészségkockázati hatás nem kapcsolódott. Határérték túllépés eseti jelleggel fordult elő.

MIKROBIOLÓGIAI VÍZMINŐSÉG

A mikrobiológiai szempontból kifogásolt eredmények aránya 0,73% volt (7352/54). A rendszeresen vizsgált mikrobiológiai vízminőségi jellemzők kimutatása eseti jelleggel fordult elő, megjelenésük, észlelt mennyiségük nem igazolt kiterjedt szennyezést.

A fentiek alapján az ivóvíz mikrobiológiai minősége a vizsgált időszakban alapvetően megfelelő volt, tartósan határérték feletti mikrobiológiai vízminőség nem volt jellemző a vármegye településeire.

MIKROSKÓPOS BIOLÓGIAI VÍZMINŐSÉG

A vizsgált időszakban a mikroszkópos biológia paraméterek vonatkozásában fordult elő leggyakrabban kifogásolt eredmény (24,13%, 1471/355).

A vármegyénkben is több helyen működő biológiai ammóniummentesítési technológiák, valamint az előregedett, alacsony fogyasztású vízhálózatok, illetve magasabb hőmérsékletű szolgáltatott ivóvíz esetén előfordulásukra még gondos üzemeltetés mellett is számítani kell. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a mikroszkópos biológiai paraméterek rendszeres vizsgálatának jelentőséget elsősorban az adja, hogy mérésükkel az ivóvíz állapotának változását rövid időn belül ki lehet mutatni, szemben a több napos tenyésztéses bakteriológiai módszerekkel.

IVÓVÍZMINŐSÉG-JAVÍTÓ BERUHÁZÁSOK

Tárgyévben egy településen újonnan indult ivóvízminőség-javító beruházás (ammónium-, vas-, mangán-, arzénmentesítés) kapcsán a lakosság egészséges ivóvízzel történő ellátását a település két pontján - érvényes ivóvíz-biztonsági engedéllyel rendelkező vízkezelő berendezéssel - átmeneti ivóvízellátás keretében biztosították.

ÁTMENETI IVÓVÍZELLÁTÁS

A fentiek szerinti ivóvízminőség-javító beruházással érintett településen kívül, az elmúlt évekhez hasonlóan, két településrészen a lakosság egészséges ivóvízzel történő ellátása továbbra is átmeneti ivóvízellátás keretében palackos, illetve tartályos ivóvízellátással történt.

IVÓVÍZ EREDETŰ MEGBETEGEDÉSEK

Methemoglobinémia vagy más, ivóvízzel kapcsolatba hozható megbetegedés, ivóvízjárvány az elmúlt évben nem fordult elő.

MEDENCÉS FÜRDŐK

A fürdőket ellátó tápvíz, illetve a medencevizek hatósági vizsgálatai az előírásoknak megfelelően történtek.

A medencés fürdők vizének laboratóriumi vizsgálata az elmúlt években új mikrobiológiai kockázatot jelzett, mivel a hatósági laboratóriumi vizsgálatok több alkalommal mutattak ki toxint nem termelő *Vibrio cholerae* baktériumot medencevízből. A népegészségügyi feladatkörökben eljáró járási hivatalok intézkedésére az érintett fürdőüzemeltetők elvégezték a szükséges beavatkozásokat, illetve a beavatkozások hatékonyságát negatív vizsgálati eredményekkel igazolták.

A COVID-19 járvány kapcsán a fürdők a vonatkozó korlátozásokat, irányelveket betartották. A helyszíni ellenőrzések tapasztalatai alapján a medencés közfürdőkben a személyi és tárgyi feltételek jellemzően megfeleltek az előírásoknak, súlyos közegészségügyi hiányosság nem merült fel. Rendkívüli esemény, fürdővíz eredetű járvány nem fordult elő.

TERMÉSZETES FÜRDŐVÍZ

Hajdú-Bihar vármegyében korábban egy természetes fürdő, a Látóképi Tófürdő (a továbbiakban: Tófürdő) működött. A Tófürdő 2022. évben már nem üzemelt.

KÖZÉTKEZTETÉS

A közétkeztetés megfelelőségét tápanyagszámítással és laboratóriumi vizsgálattal ellenőrizték a népegészségügyi feladatkörökben eljáró járási hivatalok. Az ellenőrzések során előfordult jellemző hiányosságok a következők voltak:

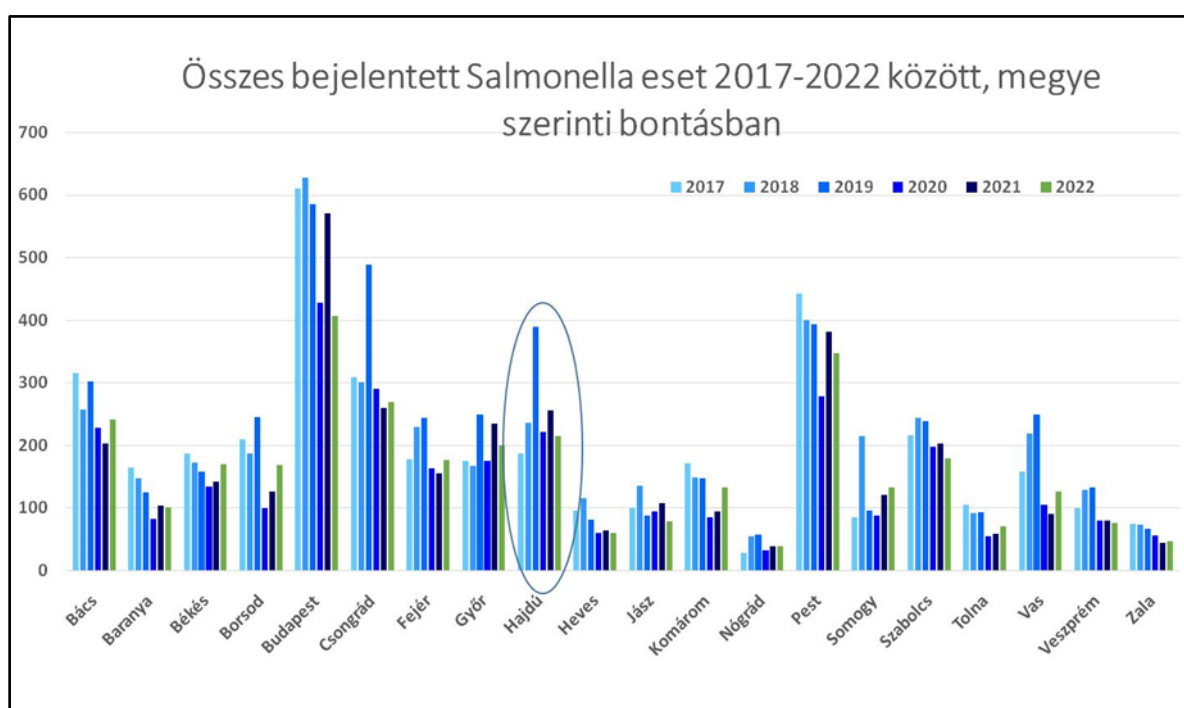
- A megfelelő sótartalom biztosítása több esetben nehézséget okozott, amihez hozzájárult az alapanyagok magas sótartalma.
- A zöldség, gyümölcs, tej, tejtermék, húskészítmények biztosítása nem minden esetben felelt meg az előírásoknak.
- Az étkezések energiatartalma, illetve a zsiradékból származó napi energia mennyiség magasabb volt az előírtnál.
- A teljes kiőrlésű gabona alapú élelmiszerek mennyisége nem volt megfelelő.

A közétkeztetési főzőkonyhák diétás ételkészítési feltételei vizsgálatokor hiányosság nem merült fel. Több főzőkonyha ellenőrzésekor megállapítható volt, hogy előtérbe került az egészséges, egyben ízletes ételek készítése. Kedvező tapasztalat volt a Magyarországon előállított friss fűszer- és gyógynövények gyakoribb használata, a helyben termesztett zöldségek és gyümölcsök felhasználása, helyben dagasztott, kelesztett pékáruk-, száraztészták-, ételkülönlegességek készítése. Több közétkeztetési főzőkonyhát teljes körűen felújítottak, modern gépparkkal szerelték fel, nagyobb hűtési és fagyasztási kapacitással látták el.

ÉLELMISZER EREDETŰ MEGBETEGEDÉSEK

Az élelmiszer-biztonsági helyzet az elmúlt évben stabil volt, bizonyítottan Salmonella által okozott élelmiszer eredetű járványos megbetegedés egy esetben, magánháztartásban fordult elő. A kórokozó Salmonella enteritidis volt, 2 fő betegedett meg, akik kórházi ápolásban részesültek.

Az összes bejelentett járványos és sporadikus Salmonella eset évek során a vármegyében stabilnak mondható és országos szinten átlagos. A bejelentett esetek száma az NNK tájékoztatása szerint az alábbi grafikonon látható.

21. ábra. Az NNK részére bejelentett összesített Salmonella esetek száma vármegyék szerint 2017 és 2022 évek között. Forrás: NNK által megosztott ábra.

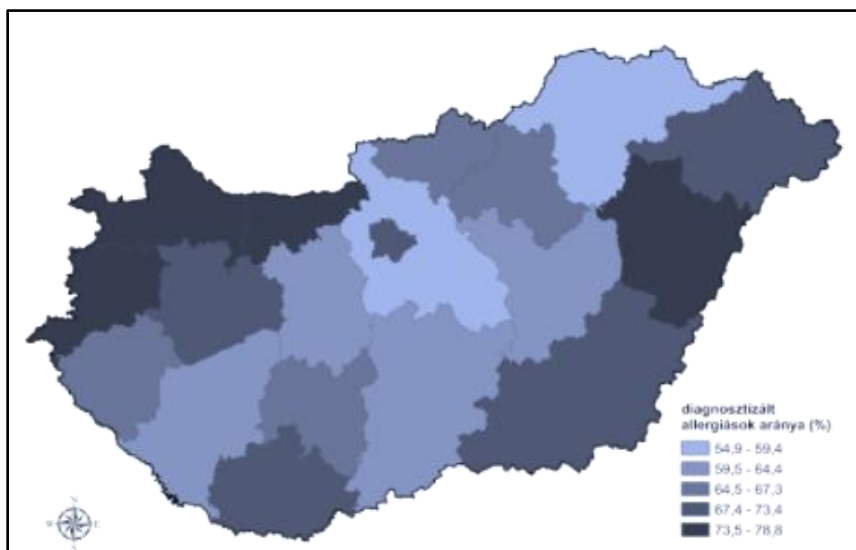
GYERMEK- ÉS IFJÚSÁG EGÉSZSÉGÜGY

A környezet hatása nagymértékben befolyásolja a gyermekek és fiatalok egészségi állapotát, éppen ezért a gyermek- és ifjúságegészségügyi szakterület feladata kidolgozni, vizsgálni az oktató, nevelő és gondozó intézmények és tevékenységek, valamint a szabad idő eltöltését, rekreációt biztosító létesítmények közegészségügyi követelményeit.

A gyermek-és ifjúságegészségügy területén 2022. évben a nyilvántartott egységek száma (1051) a 2021-es adatokhoz képest (1117) csökkent. Mérgezés, halálos baleset az elmúlt évben nem történt.

BIOLÓGIAI EREDETŰ LÉGKÖRI ALLERGÉNEK

Egyre több embert érint a környezeti eredetű tényezők által is okozott allergia. Hazánkban közel 2,5 millió ember szenved allergiás megbetegedésben. Minden 10. ember allergiás a parlagfű pollenjére. A tendencia várhatóan tovább folytatódik, ami jelentős társadalmi és gazdasági károkat okoz. Országos összehasonlító adatok a 22. ábrán vannak bemutatva.

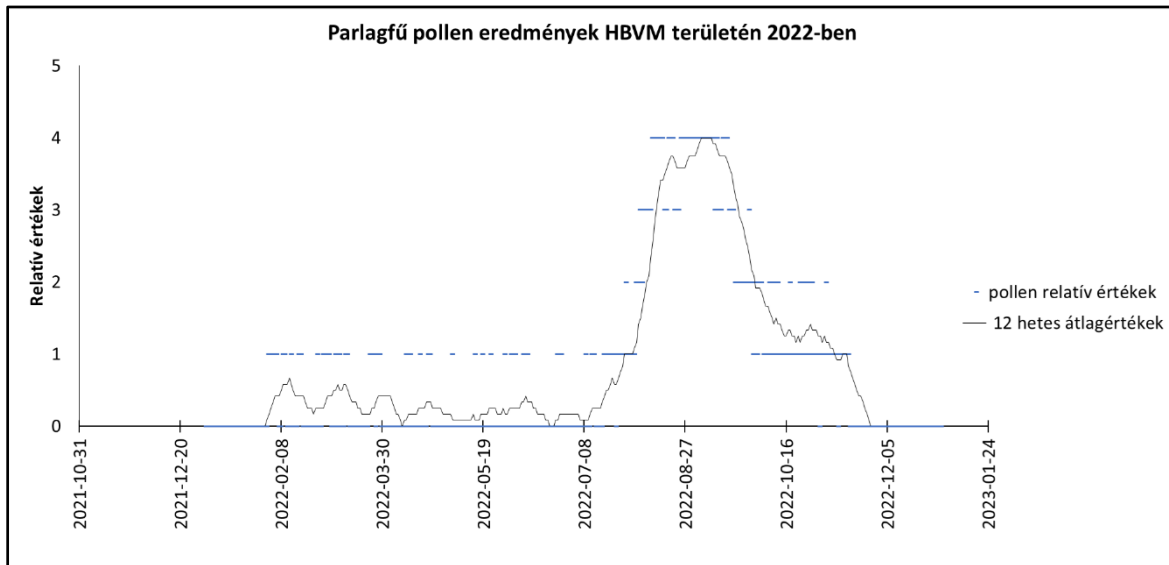
22. ábra. Az allergia diagnosztizáltságának területi megoszlása. Forrás: NNK által megosztott ábra.

A Nemzeti Népegészségügyi Központ Aerobiológiai Hálózata gyűjti, elemzi és értékeli a léghőri allergénekre vonatkozó adatokat. Hajdú-Bihar vármegyében - Debrecenben - 1993. év óta működik pollencsapda, amely segítségével az allergén növények (pl. pázsitfűfélék, eperfafélék, csalánfélék, hárs, stb.) és kültéri allergén gombák (*Alternaria*, *Epicoccum*) léghőri pollen-, illetve spórakoncentrációjának monitorozása történik. Az ország területét különböző időben telepített pollencsapdákkal monitorozza az Aerobiológiai Hálózat.

Az allergiás megbetegedések következtében a biológiai eredetű léghőri allergének monitorozása és a pollen információs szolgáltatás nagy jelentőséggel bír. Vármegyénkben a Debrecen Kálvin tér 11. szám alatt kihelyezett mérőállomáson több mint 30 növény és 2

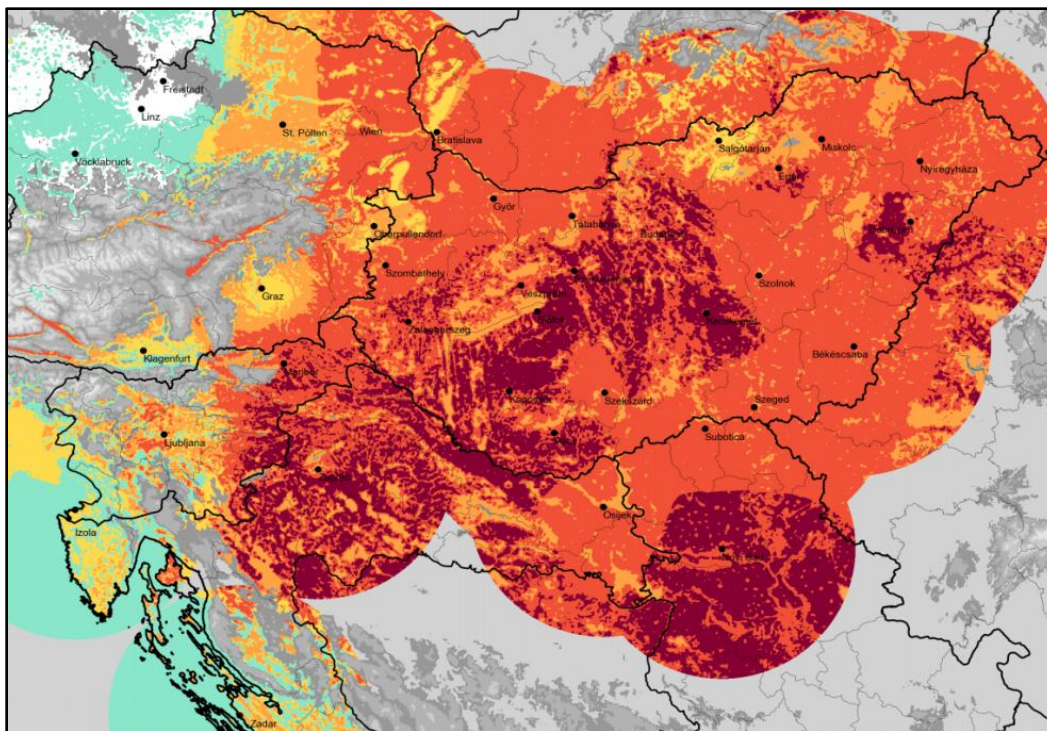
gomba légköri pollen-, illetve spóra koncentrációját monitorozzák. A pollenadatok feldolgozását, a heti jelentések készítését, valamint azok közzétételét az NNK végzi. Az allergének (parlagfű, pázsitfűfélék, üröm) közül jellemzően a parlagfű pollenszórása jelentős.

A legismertebb allergén növény a parlagfű. A parlagfű pollenre különösen érzékeny allergiás személyeknél 10 db pollenszem/m³ feletti közepes-, az érzékenyeknél 30 db pollenszem/m³ feletti magas napi koncentrációnál már jelentkeznek tünetek, 100 db pollenszem/m³ feletti nagyon magas napi koncentráció esetén, már minden parlagfűre érzékeny allergiás személynél erős tünetek jelentkeznek. A vármegyében 2022. évben mért parlagfű pollen koncentrációkat a 23. ábrán mutatjuk be.

23. ábra. A vármegyében mért parlagfű pollen értékek 2022. évben.

Hazánk részese a nemzetközi parlagfű riasztási rendszernek is. A Közép-Európai régió mérési eredményeit a 24. ábra mutatja be. Az adatok alapján vármegyénkben a parlagfű pollen kitettség magasnak mondható. A nemzetközi parlagfű riasztási rendszer vármegyénkre vonatkozó adatai megerősítik a 22. ábra allergia adatait, mely azt mutatja, hogy vármegyénkben a pollen allergia előfordulása országos viszonylatban magas.

24. ábra. A nemzetközi parlagfű riasztási rendszer Közép-Európai összesített adatai. Forrás: NNK által megosztott ábra.

A KLÍMAVÁLTOZÁS EGÉSZSÉGI HATÁSAI

A HŐSÉGRIASZTÁS ORSZÁGOS RENDSZERE

A klímaváltozás hatásai egyre nyilvánvalóbbak. Az egyik legfontosabb hatás a hőhullámok számának és időtartamának növekedése. Hazánkban klíma-egészségügyi intézkedések keretében a Nemzeti Népegészségügyi Központ működteti a hőségriasztás országos rendszerét.

A központilag kiadott hőség-előrejelzés fokozatai a következők:

- **Figyelmeztető jelzés** (1. fokozat): várhatóan napi 25°C-os, vagy azt meghaladó középhőmérséklet esetén, ami a halálozás kb. 15%-os növekedését valószínűsíti.
- **Készültség jelzés** (2. fokozat): ha a hőmérséklet legalább három egymást követő napon várhatóan eléri (vagy meghaladja) a napi 25°C-ot (kb. 15%-os növekedés a napi halálozásban). Alternatív feltétel: legalább egy napra eléri a napi középhőmérséklet a 27°C-ot, ami kb. 30%-os napi halálozás növekedésnek felel meg.
- **Riadó jelzés** (3. fokozat): amennyiben várhatóan legalább három egymást követő napon eléri a napi középhőmérséklet a 27°C-ot (kb. 30%-os emelkedés a napi halálozásban).

Hőségriasztás elrendelésekor az elrendelés tényéről a népegészségügyi hatóság haladéktalanul értesíti többek között az egészségügyi- és szociális intézményeket, háziorvosi

szolgálatokat, gyógyszertárakat, az ivóvízellátó rendszerek üzemeltetőit és felhívja a figyelmüket a szükséges intézkedések megtételére.

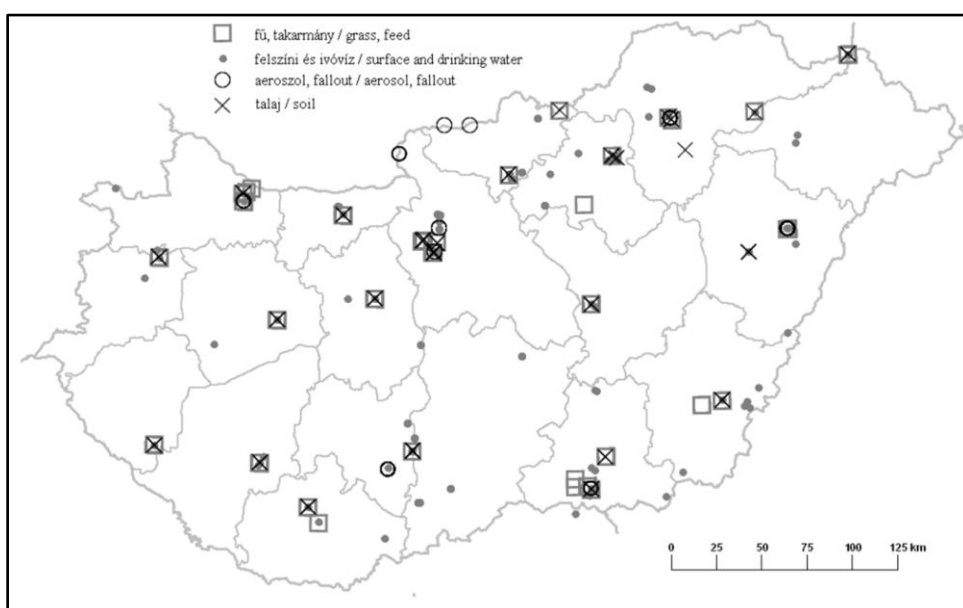
HŐSÉGRIASZTÁSOK SZÁMA

2022. évben az országos tisztifőorvos négy alkalommal 3. fokú hőségriasztást adott ki. Ebből két esetben az elrendelt hőségriasztás meghosszabbítására került sor. Az elrendelt hőségriasztás két esetben 3, egy esetben 7, egy esetben 8 egymást követő napig volt érvényben.

SUGÁRBIZTONSÁG

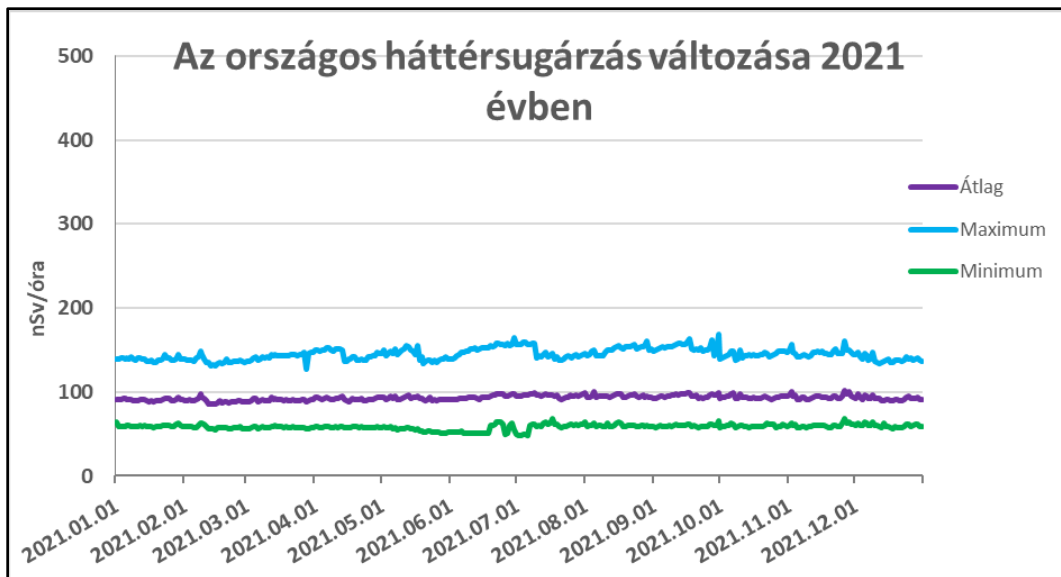
SUGÁREGÉSZSÉGÜGYI KÖRNYEZET MONITOROZÁS

A vármegye területén a kormányhivatal sugár-egészségügyi egysége az országos Egészségügyi Radiológiai Mérő és Adatszolgáltató Hálózat (ERMAH) részét képezi. A hálózat részeként országosan meghatározott eljárásrendek szerint történik a környezeti mintavételezés és kiértékelés. Folyamatos a környezeti dózisteljesítmény-monitorozás helyszíni és laboratóriumi mérések útján. Az adatok az Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer (OKSER) részére kerülnek továbbításra, az eredmények éves közzététele az Országos Atomenergia Hivatal honlapján történik. A mintavételezési helyeket a 25. ábrán kerül bemutatásra.

25. ábra. Háttérsugárzás mérésére kijelölt mintavételi pontok az ország területén.
Forrás: NNK által megosztott ábra.

A 2022. évben (növényi és állati eredetű nyers élelmiszermintákban, gabonafélékben és termékekben, valamint felszíni vizekből vett és vezetékes ivóvíz mintákból) végzett mérések aktivitáskoncentráció értékei határérték alattiak voltak, egyezően az előző években mért értékekkel. A 2021. év, mint referencia év háttérsugárzási adatait a 26. ábrán kerül bemutatásra. A szomszédos országban zajló háborús események miatt, a mintavételi programon felül további 106 db környezeti háttérsugárzás mérést végzett a laboratórium 2022. márciusától augusztusig. A 2022. év során végzett háttérsugárzás monitoring mérések eredményeinek átlaga átlagosan 130 nSv/h értéket adtak. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a mérések nem mutattak sugárzásnövekedést, radioaktivitás fokozódás nem volt mérhető.

26. ábra. Az országos háttérsugárzás alakulása az utolsó feldolgozott év (2021) során.
 Forrás: NNK által megosztott ábra.

RÉSZVÉTEL A NEMZETI RADON PROGRAMBAN

A NNK által koordinált, hazai radon program beltéri radon felmérési kampánya a vármegyei kormányhivatalok bevonásával kezdődött el 2022 júniusában. Vármegyénként 50 helyszín (épület) kiválasztása volt a cél megadott szempontok alapján. A helyszínenként összesen egy évet felölelő vizsgálat első detektorainak kihelyezésére a helyszínek többségében 2022 júliusa és szeptembere között került sor magánlakások és iroda helyiségek bevonásával.

Mivel a beltéri radon-koncentráció szintje napszakonként és évszakonként is jelentős változás mutathat, ezért a résztvevőktől a kihelyezett radon detektorok 3 havonkénti cseréje történt meg. Az egyes helyszíneken a cserét a kormányhivatalok szervezték meg és azokat összegyűjtve adták át az NNK Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Főosztály részére. A legelső visszagyűjtött detektorok kiértékelésre való átadása 2022. év októberében került sor. Azóta a detektorok visszagyűjtése, a csere detektorok átadása és kihelyezése, a visszakapott detektorok kiértékelése folyamatossá vált.

A kormányhivatalok vármegyénkénti radon detektor kihelyezési statisztikáját az 16. számú táblázat mutatja be. A táblázatban feltüntetett információk:

- Helyszínek száma: a vizsgálati helyszínek száma, ahol volt legalább 1 negyedéves mérés
- Települések száma: a vizsgálat által érintett települések (közigazgatási egységek) száma a KSH nyilvántartását alapul véve
- Lefedett 10×10 km-es cella: az Európai Unió által használt 10×10 km-es, rácshálózatos, területi felosztás szerinti cellák száma, amelyekre a vizsgálati helyszínek esnek.

A táblázatból látható, hogy a vizsgálatban résztvevő helyszínek együttes száma meghaladja az 1 100-at, míg az összes érintett település száma 638. Magyarország területét lefedő 10×10 km-es cellák száma 1 036 db. Ebből 456 cellában zajlik vizsgálat a kormányhivatalok közreműködésével.

Vármegye	Helyszínek száma (db)	Települések száma (db)	Lefedett 10×10 km-es cella (db)	Átadott detektor (db)	Visszakapó detektor (db)
Bács-Kiskun	50	24	27	298	200
Baranya	50	23	19	400	200
Békés	66	65	41	528	264
Borsod-Abaúj-Zemplén	50	46	33	400	295
Csongrád-Csanád	45	18	15	286	180
Fejér	53	36	29	420	314
Győr-Moson	51	28	18	398	193
Hajdú-Bihar	50	28	24	409	207
Heves	49	19	15	390	287
Jász-Nagykun-Szolnok	54	50	36	440	329
Komárom-Esztergom	99	27	18	796	394
Nógrád	92	35	25	758	547
Pest + Budapest	100	65	37	800	586
Somogy	50	31	24	398	200
Szabolcs	50	24	24	410	304
Tolna	50	33	28	400	298
Vas	60	25	18	476	352
Veszprém	50	34	21	400	297
Zala	55	27	17	442	328
Summa	1.124	638	456*	8849	5775

16. számú táblázat. Radon detektor kihelyezési statisztika vármegyénként

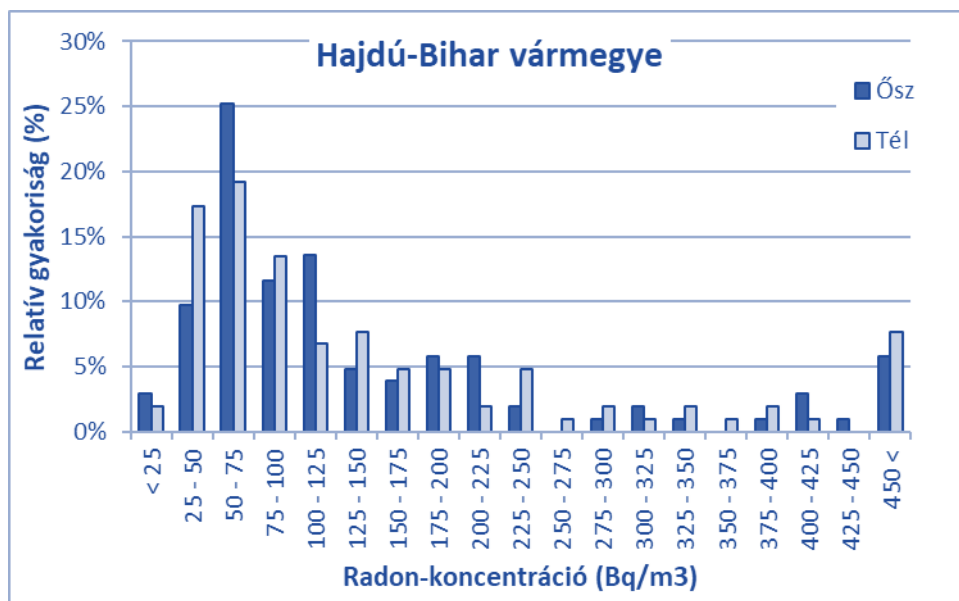
* A kihelyezések által érintett cellák között átfedések vannak. Itt az együttesen lefedett cellák számát adtuk meg

A 17. számú táblázat a járásonként mért értékek adatait mutatja. Az összesített mérési eredmények eloszlása a 27. ábrán kerül bemutatásra.

Járás	Település (db)	Épület (db)	Vizsgálati eredmény (darab)				Átlagos radon-konc. (Bq/m ³)			
			Tavaszi	Nyári	Őszi	Téli	Tavaszi	Nyári	Őszi	Téli
Balmazújvárosi	2	2			4	4			264	274
Berettyóújfalui	2	5			10	10			262	264
Debreceni	1	16			32	32			70	61
Derecskei	2	5			9	10			180	173
Hajdúböszörményi	2	5			10	10			101	144
Hajdúhadházi	3	4			8	8			56	63
Hajdúnánási	3	3			6	6			239	271
Hajdúszoboszlói	4	4			8	8			206	201
Nyíradonyi	4	4			8	8			93	78
Püspökladányi	4	4			8	8			352	382
Szum/átlag:	27	52			103	104			182	191

17. számú táblázat. Járásonkénti és évszakonkénti vizsgálati statisztikák

Az elmúlt évtizedekben végzett vizsgálatok alapján az átlagos radon koncentráció ingatlanokban 128 Bq/m³ volt. A radon éves átlagos felső viszonyítási értéke lakó- és középületekben, munkahelyeken 300 Bq/m³. A 27. ábrán ismertetett adatok szerint a vármegye területén mért radon értékek döntő többsége határérték alatti.

27. ábra. A vármegyében mért radon értékek eloszlása.

Forrás: NNK által megosztott ábra.

IVÓVÍZ EREDETŰ SUGÁRTERHELÉS MONITOROZÁSA

2022. évben sor került a vármegye területén az ivóvizek összes-alfa aktivitáskoncentrációjának értékelésére. Az értékelés során azonosítani kellett azokat az ivóvízellátó rendszereket, amelyekben az összes-alfa aktivitáskoncentráció rendszeresen átlépi az ajánlott vizsgálati szintet (ami alapértelmezésben 0,1 Bq/l).

A vármegye területén három ivóvízellátó rendszerben az összes-alfa aktivitáskoncentráció kismértékben meghaladta az ajánlott vizsgálati szintet, melyhez egészségkockázati hatás nem kapcsolódik. Országos szinten az ajánlott vizsgálati szint feletti aktivitáskoncentráció elsősorban a hegyvidéki területeken jelentkezik.

ADATOK FORRÁSA

1. A bemutatott statisztikai adatokat a KSH szakrendszeriből vettük minden ábránál ismertetve a KSH mely adatrendszerit használtuk és mikori dátummal frissítettük az adatábrázolásokat. Minden esetben a legfrissebb rendelkezésre álló adatokat használtuk. Mivel nem minden adat érhető el a 2022-es évre, ahol korábbi adatokat mutatunk be ott azok a számunkra elérhető legfrissebb adatok.
2. A népegészségügyi adatgyűjtések országos összehasonlításaiban a Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) adatösszesítéseire támaszkodtunk.
3. A Debreceni Egyetem Klinikai Központjának (DE KK) a bemutatását és a főbb változások ismertetését a DE KK Egészségmagazin kiadványa 2022-es lapszámai alapján végeztük.
4. Ahol másképp nem jelöltük, az adatok saját adatgyűjtésünkből származnak.